

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**MAHKÛMLARIN TELEVİZYON İZLEME
ALİŞKANLIKLARI: KULLANIMLAR VE DOYUMLAR
YAKLAŞIMI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME**

Oğuz TULGAR

**DİSİPLİNLERARASI ADLİ BİLİMLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

DANIŞMAN

Prof. Dr. Abdulrezak ALTUN

ANKARA

2022

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**MAHKÛMLARIN TELEVİZYON İZLEME
ALİŞKANLIKLARI: KULLANIMLAR VE DOYUMLAR
YAKLAŞIMI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME**

Oğuz TULGAR

**DİSİPLİNLERARASI ADLİ BİLİMLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

DANIŞMAN

Prof. Dr. Abdulrezak ALTUN

ANKARA

2022

ETİK BEYAN

Ankara Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlayıp sunduğum “Mahkûmların Televizyon İzleme Alışkanlıkları: Kullanımlar Ve Doyumlar Yaklaşımı Üzerinden Bir Değerlendirme” başlıklı tez; bilimsel ahlak ve değerlere uygun olarak tarafımdan yazılmıştır. Tezimin fikir/hipotezi tümüyle tez danışmanım ve bana aittir. Tezde yer alan deneysel çalışma/araştırma tarafımdan yapılmış olup, tüm cümleler, yorumlar bana aittir. Yukarıda belirtilen hususların doğruluğunu beyan ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı: Oğuz TULGAR

Tarih:

İmza:

KABUL VE ONAY

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Disiplinlerarası Adli Bilimler Anabilim Dalı
Kriminalistik Tezli Yüksek Lisans Programında

Oğuz TULGAR tarafından hazırlanan

“Mahkumların Televizyon İzleme Alışkanlıkları: Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı

Üzerinden Bir Değerlendirme” adlı tez çalışması

aşağıdaki jüri tarafından **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak

OY BİRLİĞİ ile kabul edilmiştir.

17.08.2022

Prof.Dr. Abdulrezak ALTUN
Ankara Ü. İletişim Fakültesi
Jüri Başkanı

Prof.Dr. H.Sinan SÜZEN
Ankara Ü. Eczacılık Fakültesi
Üye

Prof.Dr. Hatice DEMİRBAŞ
Ankara Hacı Bayram Veli Ü. Edebiyat Fakültesi
Üye

Tez hakkında alınan jüri kararı, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından onaylanmıştır.

Prof.Dr. Fügen AKTAN
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

Etik Beyan	ii
Kabul ve Onay	iii
İçindekiler	iv
Önsöz	viii
Şekiller	x
Çizelgeler	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Kavramsal Çerçeve	4
1.1.1. Medya	4
1.1.2. Suç	6
1.1.3. İletişim Çalışmaları	6
1.1.3.1. Göndericiyi Öne Çıkaran Araştırmalar	6
1.1.3.1.1. Kitle İletişim Araçlarının Güçlü Etkisi	7
1.1.3.1.2. İletişim Araçlarının Sınırlı Etkisi	8
1.1.3.2. Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı	9
1.1.3.2.1. Doyumlar ve Kurama Yönelik Eleştiriler	10
1.1.4. Çalışmanın Amacı	12
2. GEREÇ VE YÖNTEM	13
2.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	13
2.2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	13
2.2.1. Aydınlatılmış Onam Formu	13
2.2.2. Mülakat Formu	14
2.2.2.1. Demografik Sorular	14

2.2.2.2. Katılımcıların Suç Durumları Hakkında Sorular	14
2.2.2.3. Kitle İletişim Araçlarını Kullanım Alışkanlıkları Üzerine Sorular	15
2.3. Verilerin Toplanması	15
3. BULGULAR	18
3.1. Bağımsız değişkenler	18
3.1.1. Katılımcıların Cinsiyetlere Göre Dağılımları	18
3.1.2. Katılımcıların Yaşlara ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımları	19
3.1.3. Katılımcıların Yaş Ortalamalarının Cinsiyetlere Göre Dağılımı	21
3.1.4. Katılımcıların Eğitim Seviyeleri	22
3.1.5. Katılımcıların Çocukluklarını Geçirdiği Yerler	24
3.1.6. Katılımcıların Ebeveynlerinin Hayatta Olma Durumu	25
3.1.7. Katılımcıların Medeni Hali	26
3.1.8. Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Durumları	27
3.2. Halen Cezaevinde Olma Gerekçeleri (İşledikleri Suçlar)	28
3.2.1. Katılımcıların Suç Gruplarına Göre Dağılımı	28
3.2.1.1. Katılımcıların Görüşme Sırasında Hüküm Altında Bulunmalarına Sebep Olan Suçlar	28
3.2.1.2. Katılımcıların Daha Önce Başka Bir Suçtan Ceza Alma Durumu	29
3.2.1.3. Katılımcıların Yaşamları Boyunca Ceza Aldıkları Suç Türleri	30
3.2.1.4. Katılımcıların Ceza Süreleri	31
3.2.1.5. Katılımcıların Yaşamları Boyunca Cezaevinde Geçirdiği Süreler	32
3.3. Kitle İletişim Araçlarını Kullanım Alışkanlıkları	33
3.3.1. Gazete Okuma Alışkanlıkları	33
3.3.2. İnternet Kullanımı	35
3.3.3. Radyo Dinleme	36
3.3.4. Sinema, Tiyatro ve Konser Gibi Etkinliklere Katılma Durumu	37

3.3.4.1. Sinema, Tiyatro ve Konser Etkinliklerine Katılma Durumunun Cinsiyetlere Göre Dağılımı	40
3.3.4.2. Sinema, Tiyatro ve Konser Etkinliklerine Katılma Durumunun Suç Gruplarına Göre Dağılımı	40
3.3.5. Televizyon İzleme	41
3.3.5.1. Katılımcıların Çocukluklarını Geçirdikleri Yerlerde Televizyonun Mevcudiyeti	42
3.3.5.2. Katılımcıların Çocukluk Yıllarında Okul Çıkışlarında Zamanlarını Geçirme Şekilleri	42
3.3.6. Katılımcıların Program Türlerine Göre İzleme Alışkanlıkları	43
3.3.6.1. Katılımcıların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının Cinsiyetlere Göre Dağılımı	53
3.3.6.2. Katılımcıların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı	55
3.3.6.3. Katılımcıların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının Suç Gruplarına Göre Dağılımı	57
3.4. Doyumlar	59
3.4.1. Kaçış	61
3.4.2. Özenme	62
3.4.3. Kendi Yaşamından İzler Arama	64
3.4.4. Arınma	65
3.4.5. Ahlaki Doyum	67
3.4.6. Günceli Yakalama ve Öğrenme	68
3.4.7. Kişisel Tatmin	69
4. TARTIŞMA	71
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	81
ÖZET	84

SUMMARY	85
KAYNAKLAR	86
EKLER	89
Ek-1: Aydınlatılmış Onam Formu	89
Ek-2: Mülakat Formu	91
Ek-3: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurul Başkanlığı Kararı	96
Ek-4: T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Kararları	97
ÖZGEÇMİŞ	99

ÖNSÖZ

Deniz bir tutkudur der Robinson Crusoe, bir kez açılan bir daha asla dönmek istemez. Gazetecilik eğitimi almış, ancak çok kısa bir dönem mesleğini yapma şansına erişmiş biri olarak benim de durumum farklı değildi. Mesleğin bir şekilde içinde kalmak, erişilmeyenlere erişmek, kimsenin dinlemeye zahmet etmediği insanları dinlemek istedim hep. Haklarında hukuki olarak karar çoktan verilen insanları tekrardan yargılamadan tanımaya çalışmak, yaşam akışlarını öğrenmek, alışkanlıklarını incelemek hem yapamadığım mesleğime hizmet etmekte, hem de bu çalışmaya ilham olmaktadır.

Televizyonun, suç davranışının öğrenilmesine katkısı büyük ölçüde verili kabul edilmektedir. Fakat daha kesin tanımlar yapabilmek için bu konunun üzerine eğilmek, suçlu gruplar üzerinde çalışmak gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı kapsamında, işlediği suç veya suçlardan ötürü hüküm alan ve araştırma sırasında Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumlarında hüküm altında bulunan mahkûmlarla yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş, mahkûmların televizyon izleme alışkanlıkları ve bu alışkanlıkların suç davranışının öğrenilmesine etkisi incelenmiştir. Bu alışkanlıklar çerçevesinde aranan doyumlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Sincan 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz, Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz, Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz ve Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında mahkûmiyet süreleri devam eden ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 92 mahkûm bu çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Veriler bu çalışma için oluşturulan mülakat formu aracılığı ile toplanmıştır. Verilerin analizinde frekans dağılımları izlenmiş ve açık uçlu sorulara verilen cevaplar nitel analiz yöntemleriyle analiz edilmiştir.

Tez Çalışmasının yürütülmesi ve yönetilmesi konusunda değerli bilgilerini ve desteklerini asla esirgemeyen ve koruyucu gölgesini her daim üzerimde hissettiğim değerli danışmanım Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekanı **Prof. Dr. Abdulrezak ALTUN'a**,

Akademik hayatımın her anında bir ize sahip olan her daim yanımda olan kıymetli hocam Ankara Üniversitesi Adli Bilimler Enstitüsü Kriminalistik Anabilim Dalı Başkanı **Prof. Dr. Nergis Turgutlugil Cantürk'e**

Bilgi ve deneyimlerinden her daim faydalandığım hocam Ankara Üniversitesi Adli Bilimler Enstitüsü Müdürü **Prof. Dr. H. Sinan Süzen'e**,

İhtiyaç duyduğum anlarda sorularımı sabırla cevaplayan değerli hocalarım, **Doç. Dr Mehmet Gümüştay, Doç. Dr. Dilek Akyüzlü, Arş. Gör. Kenan Can Tok ve Arş. Gör. Gökçe Baykuzu Gündüz'e**,

Tez çalışmasının yürütülmesinde yardımlarını esirgemeyen Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü ile Sincan 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu çalışanlarına,

Koşulsuz desteği ile her daim yanımda olan sevgili annem **Hatice Tulgar'a** ve bugün olduğum insan olmamı sağlayan sevgili babam **Mehmet Tulgar'a**,

Sonsuz teşekkür ederim.

ŞEKİLLER

Şekil 3. 1. Katılımcıların cinsiyetlere göre dağılımları	19
Şekil 3. 2. Katılımcıların hâlihazırda içeride bulundukları suçtan aldıkları ceza süreleri	32
Şekil 3. 3. Katılımcıların hâlishanede geçirdiği süreler	33
Şekil 3. 4. Puanlama Tablosu	52

ÇİZELGELER

Çizelge 3. 1. Katılımcıların cinsiyetlere göre dağılımları	18
Çizelge 3. 2. Katılımcıların yaş dağılımları	20
Çizelge 3. 3. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Gösterimi	21
Çizelge 3. 4. Katılımcıların Yaş Ortalamaları	21
Çizelge 3. 5. Cinsiyetlere göre yaş ortalaması	22
Çizelge 3. 6. Katılımcıların Eğitim Seviyeleri	23
Çizelge 3. 7. Katılımcıların Açık Öğretim Okuma Sıklığı	24
Çizelge 3. 8. Katılımcıların çocukluklarını geçirdiği yerler	25
Çizelge 3. 9. Katılımcıların ebeveynlerinin hayatta olup olmadığı	26
Çizelge 3. 10. Katılımcıların Medeni Halleri	27
Çizelge 3. 11. Katılımcıların çocuk Sahibi olup olmadıkları	27
Çizelge 3. 12. Katılımcıların Suç Gruplarına Göre Dağılımı	29
Çizelge 3. 13. Daha önce başka bir suçtan hüküm giyip giymedikleri	29
Çizelge 3. 14. Katılımcıların hayatları boyunca işledikleri suçlar	31
Çizelge 3. 15. Katılımcıların hâlihazırda içeride bulundukları suçtan aldıkları ceza süreleri ortalaması	31
Çizelge 3. 16. Katılımcıların bu güne kadar cezaevinde geçirdiği sürelerin ortalaması	32
Çizelge 3. 17. Katılımcıların Çocukluklarını geçirdikleri yerlerde gazete mevcudiyeti	34
Çizelge 3. 18. Katılımcıların çocuklukta gazete okuma alışkanlığı	34
Çizelge 3. 19. Katılımcıların internet kullanımı	35
Çizelge 3. 20. Katılımcıların internet ile tanışma yaşları	36
Çizelge 3. 21. Katılımcıların radyo dinleme alışkanlıkları	37
Çizelge 3. 22. Katılımcıların Sinemaya gitme sıklıkları	39
Çizelge 3. 23. Katılımcıların Tiyatroya gitme sıklıkları	39
Çizelge 3. 24. Katılımcıların Konsere gitme sıklıkları	39
Çizelge 3. 25. Cinsiyetlere Göre Dağılım	40
Çizelge 3. 26. Katılımcıların Sinema, Tiyatro ve Konser'e gitme sıklığının suç gruplarına göre dağılımı	41

Çizelge 3. 27. Evlerde Televizyon Mevcudiyeti	42
Çizelge 3. 28. Okul Dışı Zamanın Değerlendirmesi	43
Çizelge 3. 29. Hapishane İçindeki Hayatlarında Dizi İzleme Alışkanlıkları	44
Çizelge 3. 30. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Dizi İzleme Alışkanlıkları	44
Çizelge 3. 31. Hapishane İçindeki Hayatlarında Film İzleme Alışkanlıkları	45
Çizelge 3. 32. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Film İzleme Alışkanlıkları	46
Çizelge 3. 33. Hapishane İçindeki Hayatlarında Spor İzleme Alışkanlıkları	46
Çizelge 3. 34. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Spor İzleme Alışkanlıkları	47
Çizelge 3. 35. Hapishane İçindeki Hayatlarında Reality Show İzleme Alışkanlıkları	47
Çizelge 3. 36. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Reality Show İzleme Alışkanlıkları	48
Çizelge 3. 37. Hapishane İçindeki Hayatlarında Haberler İzleme Alışkanlıkları	48
Çizelge 3. 38. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Haberler İzleme Alışkanlıkları	49
Çizelge 3. 39. Hapishane İçindeki Hayatlarında Tartışma Programı İzleme Alışkanlıkları	50
Çizelge 3. 40. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Tartışma Programı İzleme Alışkanlıkları	50
Çizelge 3. 41. Hapishane İçindeki Hayatlarında Belgesel İzleme Alışkanlıkları	51
Çizelge 3. 42. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Belgesel İzleme Alışkanlıkları	51
Çizelge 3. 43. Verilerin dağılımı	52
Çizelge 3. 44. Cinsiyetlere Göre Katılım	54
Çizelge 3. 45. Cinsiyetlere göre dağılım	54
Çizelge 3. 46. Eğitim Durumuna Göre Dağılım-1	56
Çizelge 3. 47. Eğitim Durumuna Göre Dağılım-2	56
Çizelge 3. 48. Suç Gruplarına göre dağılım sayıları	57
Çizelge 3. 49. Televizyon İzleme Alışkanlıklarının Suç Gruplarına Göre Dağılımı	59

1. GİRİŞ

Suçun kökeni üzerine yürütülen tartışmalar temelde iki farklı şekilde değerlendirilmektedir. Suç davranışlarının doğuştan geldiğini savunan ilk görüşe göre birey kötülüğü bilerek doğar. Bu bakış açısı büyük ölçüde teolojiktir. Doğru felsefeleri ve inanç sistemleri içerisinde görülen, her insanın özünde iyi ve kötünün bulunduğunu ve insanın hangisini takip edeceğine karar vermesi gerektiğini söyleyen öğretiler bu bakış açısına örnektir.

Kimi öğretilerde, özünde, ruhunda veya doğasında bulunun iyi ve kötü karşısında insan büyük ölçüde pasif konumdadır. Bir yolu seçip izleyecek ve onun götürdüğü yolda nehire düşen bir dal parçası gibi sürüklenecektir. Bir diğer bakış açısı iyi ve kötünün insanın doğasında olduğunu savunsa da bireyin kendi özü karşısındaki konumunu da önemsemektedir. Bu bakış açısında birey sadece seçim yapan değil aynı zamanda özünde bulunan bu iki temeli geliştiren veya baskılayan durumundadır. Seçilmeyen tarafı yok etmek mümkün olmadığından tek yol o tarafı baskılamak, zincirlemektir.

İkinci görüş, ilkinin göre daha modern bir bakış açısıdır ve insanın kötülüğü ve dolayısıyla suçu sonradan öğrendiğini savunur. Birey doğduğu andan itibaren bilinç üstü ve bilinçaltına yönelik birçok etkenle karşılaşır ve diğer tüm davranışlar da olduğu gibi suç davranışını da yine bu etkenlerden öğrenir.

Aile, insan hayatına kronolojik bakıldığında ilk etkindir. Anne ve baba ve hatta bu tanımını genişletmek gerekirse, bir çocuğu birincil olarak yetiştiren kişi veya kişiler birçok açıdan çocuğa örnek teşkil eder. Anne ve baba veyahut bunların eksikliği durumunda onların yerini dolduran kişiler çocuğun sürekli izlediği ve benzemeye çalıştığı birer simgedir. Doğru ve yanlışın kodlanması küçük yaşlarda başladığından aileden öğrenilenin sağlığı, çocuğun gelecek davranışları içinde başat etkindir.

Bu etkenlerin en önde gelenlerinden bir diğeri çevresel etkenlerdir. İçine doğulan ortam yetişilen mahalle hatta kimi zaman sokak, arkadaşlık yapılan insanlar ve sokakta yürürken karşılaşılan bir başka birey bu etkenlerdendir. İnsan evrimsel olarak izlemeye ve öğrenmeye meyillidir. Taklit etmenin ve öykünmenin en temel insan davranışlarından olduğu düşünüldüğünde çevresel etkenlerin davranışların öğrenilmesinde ne derece önemli olduğu da daha anlaşılabilir olacaktır.

İnsanlığın yakın çağının en önemli yeniliklerinden olan kitle iletişim araçlarının ve özellikle bu araçların en başta geleni televizyonun suç davranışının öğrenilmesinde etkisinin olup olmadığı meselesi ise bu tez çalışmasının konusunu oluşturmaktadır.

Kitle iletişim araçları sayesinde birey dünyaya dair sabah kalkıp penceresinden dışarıya baktığında gördüğünden çok daha fazlasına ulaşma fırsatı yakalamıştır. Çevre, genişlemiş, teknolojinin tarihsel olarak izin verdiği ölçülerde büyümeye devam etmiş ve günümüzde artık sınırları hesaplanamaz noktalara ulaşmıştır. Bir bilgiye ulaşmak veyahut dünyanın başka bir yerinde gerçekleşen bir olayı öğrenmek için fiziksel olarak orada bulunma gerekliliği ortadan kalkmıştır. İnsan, bedeninin sınırlarının çok ötesine geçmiştir.

İletişim en basit haliyle gönderici-ileti-alıcı arasındaki ilişki olarak tanımlanabilir. Göndericinin kodladığı iletinin alıcı üzerindeki etkisi bu çalışmanın en

çekirdek sorusunu oluşturmaktadır. Bir kitle iletişim aracını, okuduğumuz, izlediğimiz, dinlediğimiz zamanlarda neler öğrendiğimiz sorusu çekirdekten çevreye hareketin ilk adımıdır. Öğrenilenin davranışa etkisinin sorgulanması da nihai sorudur.

İletinin etkisi denildiğinde alıcının pasif konumda olduğu anlaşılmamalıdır. Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımının bize gösterdiği yol, alıcının iletişim denkleminde her daim karar verici ve etkin rolde olduğudur. Bu yaklaşıma göre seyirci ne izleyeceğine ve ne kadar süreyle izleyeceğine kendisi karar verir. Ancak bu karar pek tabii olarak salt bir istekten ibaret değildir. Gereksinimler ve ulaşılmak istenen doyumlar seçimleri de şekillendirmektedir.

Bahsi geçen doyumlar hem bilinç üstü hem de bilinçaltı olabilmektedir. Ulaşılmak istenen doyumlar arasında kaçış, arınma, sosyal doyum, toplumsal öne çıkma arzusu, güncele dair bilgi edinme arzusu ve öğrenme sayılabilir.

Bu tez çalışmasında izleyicinin televizyondan neler öğrendiğinin ötesinde suç davranışının televizyondan ne derece öğrenildiği araştırılmıştır. Bu sorunun cevabını ölçmek için elbette ki araştırmacının bir takım psikolojik ölçme yeterliliklerine sahip olması gerekmektedir. Derin ve ayrıntılı psikolojik ölçümler yapılması, mümkünse katılmalı gözlem yoluyla izleyicinin bir tür takibe tabii tutulması, geniş ölçekte yayın türleri sunularak sonuçlar çıkarılması gerekmektedir.

Bu şartların bir kısmı mümkün olmadığından, üzerinde çalışılan grubu daha net sınırlarla belirlemek amacıyla, suç davranışının öğrenilmesinin çalışılması da amaçlandığı için, suçlu gruplar üzerine bir çalışma yürütülmesine karar verilmiştir. Bir suçtan ötürü hüküm almış ve mahkûmiyet süresi devam eden mahkûmlarla görüşerek aslında sorunun öznesi olan gruba odaklanılmıştır.

Mahkûmların hapishane dışındaki ve içerisindeki televizyon erişimleri sorgulanmış, kullanım alışkanlıkları ölçülmüş ve doyumlar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bir betimsel çalışmadır. Bu konuda genele dair sonuçlar çıkarılması için ülke ölçeğinde cezaevlerinde çok daha büyük bir kitleyle çalışma yürütmek gerekmektedir. Fakat böyle bir çalışmanın öngörülen zorluklarının yanında 2020-2022 yılları arasında tüm dünyayı etkileyen Covid-19 pandemisi de dikkate alındığında kitle küçültülmüş ve örneklem grubu Ankara’da bulunan Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında kalan mahkûmlar ile sınırlı tutulmuştur.

1.1. Kavramsal Çerçeve

1.1.1. Medya

Medya kelime anlamıyla bizzat mesajında kendisi olan (Mcluhan) ve Türkçede ortam, araç anlamlarına gelen mediumdan gelmektedir. Akademik çalışmalarda ise Medyadan kasıt çoğu zaman kitle iletişim araçlarının izleyici ve okuyuculara sunduklarıdır. “Medya, her çeşit mesajı, farklı sosyo-demografik özelliklere sahip kitleye, kendi yayın politikasına göre dolayımlyarak ve aracın özelliklerine göre formatlayarak, tek yönlü yayan, kitle iletişim aracıdır” (Mora, 2008). Buradaki yayın politikasını sadece siyasi eğilim açısından düşünmemek gerekir. Yayıncı bilgilendirmeyi, eğitmeyi, güncel bilgiler vermeyi amaçlayabileceği gibi eğlendirmeyi de amaçlayabilir.

“Toplumsal yaşamda boş zamanı (iş dışı zaman) dolduran başlıca etkinlik olarak medya günümüzün en önemli “eğlendirme” aracıdır da”(Kaya, 1999). Pek tabii ki günümüz medyası bu “boş zaman” sınırlarını aşmış iş zamanı başta olmak üzere tüm gündelik yaşamın içine dahil olmuştur. Bununla birlikte medya zamandan azade

şekilde her daim bir toplumsal norm belirleyicidir. (Kaya, 1999:23). Medyanın bu yönünün takipçisi tarafından fark edilir olması aslında takipçinin medya okuryazarlığı seviyesi ile alakalıdır.

Medya ile ne yapacağınız medya okuryazarlığı seviyeniz ile bağlantılıdır. Yaş ile bağlantılı olarak diziler filmler, şarkılar gibi popüler medya mesajları konusundaki bilgi artmaktadır. Bunun yanında medya takipçisi bilgisinin sınırlı olduğu medya endüstri ekonomisi, endüstriyi kontrol edenler, izleyici seçimlerinin içeriğe etkisi ve içeriğin seçimlere etkisi arasındaki ilişki gibi konularda bilgisini arttırdığı takdirde medya üzerindeki kontrolünü de arttıracaktır. Kontrol arttıkça da sıradan medya takipçilerinden ayrışacaktır (Potter, 2016).

Ancak okuyucu ve izleyicilerin ne kadarı bu analizi yapabilecek kadar medya okuryazarıdır? Bu soruya maalesef güçlü bir yanıt verilememektedir. “Günümüzde insanlar bizzat yaşayarak öğrenemedikleri olay ve olguları, çok büyük ölçüde, kendilerine medyanın yansıttığı biçimde, onlar tarafından yapılan tanımlamalara göre yeniden ve "inşa" yoluyla kavrarlar” (Kaya, 1999). Dolayısıyla medyanın yeniden inşa ettiği gerçeklik, izleyiciler tarafından doğru / öyle olduğu ön kabulüyle içselleştirilir.

Sıradan bir televizyon izleyicisi aslında hayat temposu içerisinde televizyona ayırdığı vakitlerde mümkün olduğunca kendisini yormayacak içeriklere yönelmektedir. Yani aslında kitle iletişim aracı hakkında bilgisi çok azdır. Mümkün olduğunca uzun saatler araca maruz kalmakta bu sürecin çok kısıtlı bir bölümünde maruz kaldığını analiz edebilmektedir. Günümüzde medya kullanımı gelişmişlik seviyelerine göre farklılaşsa da bütün toplumlarda yaygın bir faaliyettir. 2015 yılında yapılan bir çalışma ortalama bir Amerikalının iş için kullanımlar hariç günlük 15 saatten fazla zamanını medyada tükettiğini göstermektedir (Potter, 2016).¹²

¹ (Atabek, 2002)

² (Aydoğan, 2000)

1.1.2. Suç

McCabe (1983) “Tüm yasal ve kriminolojik terimler sözlüğünde "suç" kelimesi kadar tanımlanması zor olan hiçbir kelime yoktur.” der (Wayne). Bu pek tabii ki bir tanım olmadığı anlamına gelmiyor. Günümüze değin yapılan tanımları karşılaştırdığımızda birçok kaynaktan farklı ifadelerle benzer tanımların yapıldığını görüyoruz. Ancak Suçu tanımlarken öncelikle dikkat edilmesi gereken bu tanımın içerisine nelerin dâhil olabileceğidir.

Eğer tanım çok dar olursa bazı davranışlar göz ardı edilebilir. Tarihin yakın bir dönemine kadar var olmayan beyaz yakalı suçları gibi suçlar ve geçmişte suç kabul edilmeyen ancak güncel olarak suç kabul edilen ırkçılık gibi davranışlar buna örnektir. Tanımın geniş tutulması durumunda ise her türlü toplumca kabul edilebilir davranışın dışına çıkış suç olur. Dinsel günahlar da buna örnek olabilir. Bunları dikkate alarak bir ortak tanım yapmaya kalkarsak; Suç hukuki değer ve menfaatleri ihlal eden davranışlardır. (Göktürk ve Ark., 2012), Suç meşru müdafaa olmaksızın işlenen ve devlet tarafından cezalandırılan eylemdir (Law Commission of Canada, 2007).^{3 4}

1.1.3. İletişim Çalışmaları

1.1.3.1. Göndericiyi Öne Çıkaran Araştırmalar

Kısa dalga radyo propagandasının yaygınlaşmasıyla VOA gibi radyoların izleyici araştırmaları yapılmaya başlanmıştır. Amaç bu araştırmalardan çıkacak sonuçlardan faydalanarak daha etkili propaganda yöntemleri geliştirmektir. İstihbarat

³ (Henry ve Lanier, 2001)

⁴ (Jamieson ve Romer, 2014)

örgütlerinde de görev alan araştırmacılar önderliğinde 2. Dünya savaşı ve sonrasındaki soğuk savaş döneminde savaş incelemeleri yapılmıştır. (Erdoğan ve Alemdar 2005).

Bu dönemde yapılan araştırmaları temelde 2 farklı başlık altında değerlendirmek gerekirse bunu Etki kavramı üzerinden yapmak doğru olacaktır. Etki direkt olarak gönderici ile ilişkilidir. Önemli olan Göndericinin ileti yoluyla alıcıya ne yaptığı, ona bir etkisi olup olmadığı varsa bu etkinin düzeyidir. Bu düzey tartışmaları üzerinden de iki ana başlık çıkmıştır.

1.1.3.1.1. Kitle İletişim Araçlarının Güçlü Etkisi

Hipodermik iğne, sihirli mermi gibi isimlerle bildiğimiz güçlü etki teorileri siyasal iletişim, propaganda ve psikolojik savaş anlayışına oldukça uyar. Bu teoriler iletiye adında da geçtiği üzere sihirli bir anlam atfeder, ileti kitle içinde hedefini bulur ve sadece ona etki eder (Erdoğan ve Alemdar, 2005).

Bu teorinin kuramsal çerçevesi Lasswell ile bağdaştırılmaktadır. Ancak Lasswell'in 1930 ve 1940'lardaki hiçbir araştırmasında sihirli mermi kuramının güçlü etkisi savunulmamıştır. Hatta kuramın yazarı kabul edilen Lasswell hiçbir yazısında «hipodermik iğne» sözcüklerini kullanmamıştır. Ancak sözcüğü kullanmasa da propaganda yorumu bu modelin kuramsal çerçevesinde çalıştığını göstermektedir (aktaran Erdoğan ve Alemdar, 2005).

1940'larda yapılan alan araştırmalarında Ortaya konulan iki kademeli akış bulgusu sınırlı etki görüşünü getirmiştir, ancak burada sözü edilen sınırlı etki izleyicinin aktif

veya pasif oluşundan değil iletişim dışı etkenlerden kaynaklanmaktaydı(Erdoğan ve Alemdar, 2005).

1.1.3.1.2. İletişim Araçlarının Sınırlı Etkisi

İlk Alan araştırmalarıyla birlikte etki teorilerinde enformasyonun göndericiden alıcıya direkt değil aradaki aracı vasıtasıyla ulaştırıldığı ve etkinin sınırlı olduğu görüşü ön plana çıkmıştır (Erdoğan ve Alemdar, 2005). Bu noktada sınırlı etki teorileri için iki önemli kavrama değinmek gerekebilir.

Kapı Tutucu / Eşik Bekçisi (Gate keeper)

Bu Kavram eşik bekçisi kavramından farklıdır. Bekçinin bir hizmet ettiği kişi vardır. Yaptıkları kendi seçimlerinin bir sonucu değildir, edilmendir, ancak Kapı Tutucuda ise bir etkenlik söz konusudur (Erdoğan ve Alemdar, 2005).

Kitle iletişimi bağlamında Kapı bekçiliği halihazırdaki çok sayıdaki mesajın hedefe uygun az sayıda mesaja dönüştürüldüğü Haberin Medyadaki süreci içerisindeki hareketindeki sadece seçimden ibaret olmayan aynı zamanda gerçekliği inşa eden kontrol süreçleridir (Shoemaker ve Ark., 2001).

Kanaat Önderliği

Toplumun sosyo-ekonomik gruplarından herhangi birine dahil olabilecek olan fikir / kanaat önderi güvenilir kaynaktır ve iletişimde en önemli roldedir (Erdoğan ve Alemdar, 2005). Örneğin lokal bir suç olayında o olayı doğrulayan polis ya da mahalleli farklı düzeylerdeki fikir önderleridir.

Bilgi, aracın yanı sıra kişilerarası iletişim yoluyla da aktarılabilir. Araç ile kişilerarası iletişim arasındaki aracı olan fikir önderinin etkisi kitle iletişim aracından daha fazladır (Zhang ve Dong, 2001).

1.1.3.2. Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı

Alıcının aktif veya pasif olması sorunsalı aslında Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımının doğuşuyla ortaya çıkmıştır. Daha öncesinde alıcının konumu üzerine durulmamış hatta kimi zaman alıcı tamamen göz ardı edilmiştir. Kendisinden önceki teorilerin aksine Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı göndericinin değil alıcının ne yaptığıyla ilgilenmiş, halkın kitle iletişim araçları ile ne yaptığı sorusu üzerinde durmuştur. Bu teoride alıcı tamamen aktif konumdadır. Bilinçlidir, ne yaptığı ve seçimlerinin farkındadır. Ne izleyeceğine, dinleyeceğine okuyacağına karar verir. Ve bu kararın üzerinde göndericinin bir etkisi yoktur (Erdoğan ve Alemdar, 2005).

Kullanımlar doyumlar yaklaşımı da etki teorilerinin bir parçasıdır. Erken dönem kullanımlar ve doyumlar araştırmaları bireyselci ve davranışçı eğilimler sergilemekteydiler. Bu dönem araştırmalar doyum ile ihtiyacın sosyolojik ve psikolojik kökenleri arasındaki ilişki üzerinde pek durmamış ve kendi sonuçlarıyla yetindikleri ve izleyicinin ihtiyaçlarının toplumsal kökeni konusunda bilgisiz oldukları gerekçesiyle de eleştirilmektedirler. Bunun yanında dönemin siyasi ikliminin sert kısıtlamalarına rağmen (ki bu dönem yaklaşık olarak 2. Dünya savaşı ve savaşın hemen sonrasına tekabül eder) kitle iletişim araçlarının politik tercihlere etkisini incelediler ve 1940 ve 1948 ABD seçimleri üzerine yapılan iki farklı araştırmada medyanın oylara etkisinin diğer etkenlere nazaran daha zayıf olduğu sonucuna ulaşıldı (Ruggiero, 2000).

Mendelson dinleyicilerin radyoyu dinleme amaçlarını 1961 yılında New York Şehrinde yaptığı araştırma ile “sürekli eşlikçilik” (ki bunu direkt olarak radyoyu bütün gün açık tuttuğunu ifade eden bir ev kadınının sözleri ile örneklemektedir), dinleyicileri güne hazırlama, ruh halini belirleme, güncel olayları takip etmek ve bilgi edinmek olarak listelemiştir. (Mendelsohn, 1964).

1.1.3.2.1. Doyumlar ve Kurama Yönelik Eleştiriler

1970'lere kadar araştırmacılar elde edilen doyumdan çok aranan doyuma odaklandılar.(Ruggiero, 2000)

Katz, Haas ve Gurevitch (1973) ihtiyaçları bilişsel, duygusal, hem bilişsel hem de duygusal ihtiyaçları bir araya getiren birleştirici ihtiyaçlar, çevreyle iletişim(aile, arkadaş, dünya) ile alakalı ihtiyaçlar ve kaçış ve gerilim boşalması ile alakalı ihtiyaçlar olarak tanımlar.

Burada kaçış ve gerilim boşalması olarak geçen ihtiyaçlar aslında kullanımlar ve doyumlar araştırmalarının modern durumu söz konusu olduğunda araştırmaya çok önemli bir pencere açmaktadır.

Toplumun içinde bir yere sahip olan bireyin, ihtiyaçları vardır. Ve her daim bu ihtiyaçlarını gidererek doyuma ulaşma amacı güder. Kitle iletişim araçları da bu ihtiyaçları gidererek doyuma ulaşmanın bir yoludur.

Tek gereksinim giderme kaynağı tabii ki kitle iletişim araçları değildir. Aslında bir anlamda kitle iletişim araçları diğer kaynaklarla rekabet halindedir. Kitle iletişim araçlarını yönetenler bir şekilde diğer kaynaklara üstün gelmek için çabalar. (Erdoğan ve Alemdar, 2005).

Özellikle günümüzün modern dünyasını düşündüğümüzde ancak kitle iletişim araçları ile giderilebilecek ya da bu ihtiyacı karşılamanın en kolay yolunun kitle iletişim araçları olduğu ihtiyaçlar görürüz.

Lometti Vd.(1977) kullanımlar ve doyumlar yaklaşımını kavramsal çerçevesinin belirsiz olduğu ve izleyicilerin medya içeriğine yönelik algılarını dikkate almadığı gerekçeleriyle eleştirilmiştir.(aktaran Ruggiero, 2000).

Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımına yaklaşımın teorik temellerini desteklemeyen sonuçların tartışma alanından uzak olduğu yönünde eleştiriler yapılmaktadır(Stanford 1983; aktaran Ruggiero, 2000). Diğer birçok eleştiri bizzat yaklaşımın dayandığı akıllı seçim, aktif izleyici gibi kavramlara yöneliktir.⁵

⁵ (Balci ve Ark., 2010)

1.1.4. Çalışmanın Amacı

Bu tez çalışmasının amacı mahkumların televizyon izleme alışkanlıklarını belirleyerek bu alışkanlıkların, kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı çerçevesinde temellerini belirlemek ve alışkanlıkların suç davranışına etkisini tespit etmektir.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma betimsel bir araştırmadır. Araştırmada mahkumların hapisane öncesi ve sonrası dönemlerinde izleme alışkanlıkları incelenmiş, başta televizyon olmak üzere kitle iletişim araçlarından elde ettikleri doyumlar araştırılarak, izleme alışkanlıkları ile elde edilen doyumlarının, işledikleri suçlarla ilgisi ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

2.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü bünyesinde bulunan Sincan 1 nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz, Sincan 2 nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz, Sincan T Tipi Ceza İnfaz ve Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında kalmakta olan mahkûmlar olup, çalışmanın örnekleme bu grup içindeki, 03.11.2021-30.05.2022 tarihleri arasında 4 farklı cezaevine yapılan toplam 12 ziyarette ulaşılan 18 yaşından büyük, çalışmaya gönüllü olarak katılan 92 mahkûmdur.

2.2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

2.2.1. Aydınlatılmış Onam Formu

Katılımcıya çalışmanın amacını ve araştırmacının kimliğini açıklayan, çalışmanın işleyişi hakkında bilgi veren formdur. (ek-1) Bu formda katılımcıya

Çalışmanın gönüllölük esasına dayandığı bildirilmiş ve çalışmada katılımcının gizliliğinin korunacağı garantisi verilmiştir.

Mülakata katılım gösteren mahkumlara önce söz konusu form verilmiş, dikkatlice okuyarak ek sorusu olursa sormaktan çekinmemesi istenmiştir. Okuma yazma bilmeyen katılımcılara form okunmuş ve açıklanmıştır. Her bir katılımcı için ancak formun imzalanmasının ardından çalışmanın diğerk aşamasına geçilmiştir.

2.2.2. Mülakat Formu

Katılımcıların başta televizyon olmak üzere kitle iletişim araçlarını kullanma alışkanlıkları ve sıklıklarının ölçülmesi amacıyla hazırlanan formdur. (Ek-2)

2.2.2.1. Demografik Sorular

Mülakat formunun bu ilk aşamasında, katılımcıların yaşları, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri, memleketleri, çocukluklarını geçirdikleri yerler, anne ve babalarının durumları ve medeni halleri sorulmuştur. Bu aşamada aynı zamanda katılımcıyla tanışılmakta ve araştırma için özellikle arzu edilen sohbet ortamı sağlanmaya çalışılmaktadır.

2.2.2.2. Katılımcıların Suç Durumları Hakkında Sorular

Bu bölümde araştırmanın başat değişkenlerinden olan suç gruplarını belirlemek amacıyla katılımcılara ceza aldıkları suçlar, ceza süreleri ve hayatları boyunca Ceza İnfaz Kurumlarında geçirdikleri süreler sorulmuştur. Suç türüne göre yine suçuyla alakalı bazı ek sorular yöneltilmiştir. Hırsızlıktan ve dolandırıcılıktan hüküm alanlara suçun ne üzerine olduğu sorulmuştur. Cinayetten, cinsel suçlar ve yaralamadan hüküm alanlara olayın aile içi mi yoksa aile dışımı olduğu sorulmuştur.

2.2.2.3. Kitle İletişim Araçlarını Kullanım Alışkanlıkları Üzerine Sorular

Bu bölümde katılımcılara gazete, radyo, internet ve televizyon kullanım alışkanlıkları hakkında sorular yöneltilmiştir. Hapishane içindeki ve dışındaki hayatlarında medya kullanım alışkanlıkları sorulmuş, televizyonda neler izledikleri sorularak izlediklerini anlatmaları istenmiştir. Katılımcıların kendilerini ifade etmelerinin önü açılmış mümkün olduğunca sözleri kesilmeyerek kendilerini istedikleri gibi ifade etmelerine izin verilmiştir. Katılımcı konuşurken araştırmacı aynı anda mümkün olduğunca söylenen sözleri kaydetmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırma konusunun belirlenmesinin ardından, veri toplama aracı olarak kullanılacak mülakat formu hazırlanmıştır. Mülakat formu, araştırmacı ve danışmanı Prof. Dr. Abdulrezak Altun tarafından bu araştırma için oluşturulmuştur. Formun hazırlanmasının ardından Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünde görev yapmakta olan Psikolog ve Sosyal çalışmacıların görüşleri alınmış, verdikleri tavsiyeler çerçevesinde form üzerinde düzenlemeler yapılmıştır. Hazırlanan mülakat formu,

aydınlatılmış onam formu ve araştırmanın amacını belirten bir metin birlikte Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurul Başkanlığına Başvuru yapılmıştır.

Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'nun 13.09.2021 tarihli ve 13/153 sayılı kararı ile(ek-3) çalışmanın yapılmasına izin verilmesinin ardından 22.09.2021 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne başvuru yapılmış ve 18.10.2021 tarihinde Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünce araştırmanın Sincan 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz, Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz ve Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz kurumlarında gerçekleştirilmesine izin verilmiştir. (ek-4)

14.12.2021 tarihinde örneklem yetersizliği nedeniyle yapılan ikinci başvurunun ardından 16.12.2021 tarihinde Sincan 2 Nolu L tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda araştırmanın yapılması için ek bir izin verilmiştir. (ek-4)

Araştırma için Ceza İnfaz Kurumuna gidildiğinde öncelikle her bir cezaevinin duvarlarının dışında ve cezaevinin karşısında bulunan tek katlı binalardan kimlik ve göz kaydı yapılmaktadır. Araştırmacının üzerinde bulunan her türlü teknolojik aletin Ceza İnfaz Kurumu dışında bulunan kilitli kutulara bırakılmasının ardından kayıt sırasında alınan ziyaretçi kartıyla birlikte XR cihazından geçilmektedir.

Ceza infaz kurumu içine göz kaydıyla çalışan turnikelerden geçilerek girilmektedir. Araştırma sırasında görüşmeler, Avukat Görüş odalarında, kütüphanelerde, sessiz ve sakin olduğu saatlerde yemekhanelerde ve Ceza İnfaz Kurumu yönetimleri tarafından sağlanan diğer odalarda yapılmıştır.

Görüşmeler sabah sayımının bitişinin ardından yaklaşık 8:30-9:00 sularında başlamış, 12:00'da öğle molası verilerek 13:00-13:30 arasında tekrar başlanmaktadır. Görüşmeler Ceza İnfaz Kurumun iç işleyişleri de dikkate alınarak yaklaşık 16:30 sularında sona erdirilmiştir.

Bir infaz memuru refakatinde getirilen mahkûm ile tanışıldığı andan itibaren mülakatın devamında kendini rahat hissetmesi için bir sohbet ortamı sağlamaya özen gösterilmiştir. Ceza infaz kurumları mahkûmların suçlarından bahsetmedikleri ve her türlü yorumdan çekindikleri yerlerdir. Bu nedenle yargılayıcı cümlelerden ve yüz ifadelerinden kaçınılmıştır. Katılımcının suçuyla ilgili yorum yapmamaya özen gösterilmiştir. Suçunu daha ayrıntılı anlatmak isteyen mahkûmlara imkân tanınmıştır.

Her bir görüşme ortalama 40 dakika sürmekle birlikte, bu sürenin kimi zaman 1 saati geçtiği de olmuştur. Görüşmenin sona ermesinin ardından, katılımcıya teşekkür edilerek İnfaz Koruma Memurunun bir sonraki mahkûmu getirmesi beklenmektedir.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü bünyesinde bulunan Sincan 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Sincan 2 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Sincan T Tipi Ceza İnfaz Kurumu ve Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda çalışmalar yürütülmüştür.

Bu çalışmalar neticesinde elde edilen bulgular, SPSS ve MAXQDA programlarından faydalanılarak istatistiğe dökülmüştür. Elde edilen sonuçlar bu bölüm altında anlatılmaktadır.

3.1. Bağımsız değişkenler

3.1.1. Katılımcıların Cinsiyetlere Göre Dağılımları

Alınan izinler neticesinde hem erkek hem de kadın katılımcılarla görüşülmüştür. Çizelge 3.1. de görüldüğü gibi, Araştırmaya toplam 92 katılımcı katılmıştır. Katılanların 73'ü Erkek, 19'u kadındır. Yüzdelik olarak bakıldığında katılanların %79,3'ü erkek, %20,7'si kadındır.

Çizelge 3. 1. Katılımcıların cinsiyetlere göre dağılımları

	Sıklık	Yüzde
Erkek	73	79,3

Kadın	19	20,7
Total	92	100,0

Şekil 3. 1. Katılımcıların cinsiyetlere göre dağılımları

3.1.2. Katılımcıların Yaşlara ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımları

Görüşülecek mahkûmlar seçilirken yaş grubu ile ilgili gözetilen tek koşul 18 yaş sınırıdır. Çalışmanın plan aşamasında ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden alınan izinler sırasında da yaş ile ilgili gözetilen tek koşul katılımcının 18 yaşından büyük olmasıdır. Bu çerçevede çalışma sadece erişkin Ceza ve İnfaz Kurumlarında yürütülmüştür.

Mülakat formunun ilk sorusu olan yaş parametresi, katılımcıyla tanışmanın da başladığı nokta olmuştur. Bu soruya verilen cevapların ardından gelen bazı ek sorularla katılımcının hayatına dair bazı ek bilgiler elde edilmiştir.

Kimi katılımcılar bu soru vasıtasıyla cezaevine erken yaşlarda girdiğinden bahsetmiştir.

Çizelge 3.2. ve Çizelge 3.3.'de görüldüğü gibi toplam 92 katılımcıdan 10(yüzde 10,9) katılımcının 18-24 yaş, 14(yüzde 15,2) katılımcının 25-29 yaş, 16 katılımcının(yüzde 17,4) 30-34 yaş, 20 katılımcının(yüzde 21,7) 35-39 yaş, 14 katılımcının(yüzde 15,2) 40-44 yaş, 11 katılımcının(yüzde 12,0) 45-49 yaş, 6

katılımcının(yüzde 6,5) 50-54 yaş aralığında olduğu, 1 katılımcının(yüzde 1,1) ise 55 yaş ve üstü grubunda yer aldığı görülmüştür.

Çizelge 3.4.' de görüldüğü gibi katılımcıların yaş ortalamasının 36,2 olduğu tespit edilmiştir

Çizelge 3. 2. Katılımcıların yaş dağılımları

	Yaş	Yüzde			
19,00	1	1,1	37,00	3	3,3
20,00	1	1,1	38,00	2	2,2
22,00	1	1,1	39,00	4	4,3
23,00	3	3,3	40,00	2	2,2
24,00	4	4,3	41,00	2	2,2
25,00	3	3,3	42,00	4	4,3
26,00	2	2,2	43,00	4	4,3
27,00	5	5,4	44,00	2	2,2
28,00	2	2,2	45,00	2	2,2
29,00	2	2,2	47,00	2	2,2
30,00	2	2,2	48,00	4	4,3
31,00	3	3,3	49,00	3	3,3
32,00	2	2,2	50,00	3	3,3
33,00	5	5,4	51,00	1	1,1
34,00	4	4,3	52,00	1	1,1

35,00	6	6,5	53,00	1	1,1
36,00	5	5,4	59,00	1	1,1
Total	92	100,0			

Çizelge 3. 3. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Gösterimi

Yaş Grupları	Sıklık	Yüzde
18-24	10	10,9
25-29	14	15,2
30-34	16	17,4
35-39	20	21,7
40-44	14	15,2
45-49	11	12,0
50-54	6	6,5
55 ve üstü	1	1,1
Total	92	100,0

Çizelge 3. 4. Katılımcıların Yaş Ortalamaları

N	Geçerli	92
	Kayıp	0
Ortalama		36,2065
Std. Sapma		8,91417

3.1.3. Katılımcıların Yaş Ortalamalarının Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Çizelge 3.5’de görüldüğü gibi, 73 Erkek katılımcının kendi aralarındaki yaş ortalamasının 36,08, 19 Kadın Katılımcının kendi aralarındaki yaş ortalamasının 36,2 olduğu görülmüştür.

Çizelge 3. 5. Cinsiyetlere göre yaş ortalaması

Cinsiyet	Ortalama	N	Std. Sapma
Erkek	36,0822	73	9,06727
Kadın	36,6842	19	8,51830
Total	36,2065	92	8,91417

3.1.4. Katılımcıların Eğitim Seviyeleri

Eğitim seviyesi bireyin hayata bakışını, topluma dair fikirlerini, medya okuryazarlığını etkilemektedir. Aynı eğitim seviyesindeki her birey için tek bir sonuç çıkarmak yanlış olsa da görüşme yapılan kişiyi anlamak adına önemli bir ilk adımdır.

Eğitim seviyesi yükseldikçe katılımcıların verdikleri cevaplardaki nitelik artmaktadır. Tüm eğitim seviyelerinden nitelikli yanıtlar veren katılımcılar olmakla birlikte lise ve üstü eğitim alan katılımcılardan daha ayrıntılı analizler elde edilmiştir. Eğitim seviyesiyle doğru orantılı olarak sorulara karşı açıklık da artmaktadır.

Eğitimsiz ve ilkokul mezunu katılımcıların bir kısmı sorulara çok kısa yanıtlar vermiş ya da soruları geçiştirmiştir. Bu gibi durumlarda araştırmacı tarafından o soru geçilerek katılımcının kendini daha rahat hissettiği ve daha net cevap verdiği soruların ardından tekrar sorulmuştur.

Katılımcılarda hüküm altında olmanın getirdiği bir takım şüpheli tavırlar gözlenmiştir. Bu gibi durumlarda katılımcılara mülakat tarzının getirdiği serbestlikten de faydalanarak sohbet ortamında yaklaşılmıştır. Araştırmacı tarafından katılımcı mümkün olduğunca, süre ile ilgili sıkıştırılmamış, sözü kesilmeden arzu ettiği şekliyle kendisini ifade etmesinin önü açılmıştır.

Katılımcılara En son mezun oldukları okul sorulduğunda kimi katılımcılar eğitimlerini “Lise terk”, “Ortaokul terk” şeklinde ifade etmiştir. Bu katılımcılar bir önceki mezun oldukları eğitim seviyesinden dikkate alınmıştır. İlkokul terk şeklinde ifade edenler eğitimsiz kabul edilmiştir. Hapishanede Mahkûmiyet süreleri devam ederken açık öğretim okuyup bitirenler yine o eğitim seviyesinin mezunu olarak kabul edilmiştir.

Çizelge 3.6 ve Çizelge 3.7 de görüldüğü gibi, Toplam 92 katılımcıdan, 1’i erkek 7’si kadın 8 katılımcının (%8,7) Okul okumadığı veya ilkokuldan mezun olmadan önce okulu terk ettiği, 15’i erkek 1’i kadın 16 katılımcının (%17,4) ilköğretim, 36’sı erkek 6’sı kadın 42 katılımcının (%45,7) ortaokul, 13’ü erkek 2’si kadın 15 katılımcının (%16,3) Lise, 7’si erkek 3’ü kadın 10 katılımcının (%10,9) Lisans ve Ön Lisans, 1 erkek Katılımcının(%1,1) Lisansüstü mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 3. 6. Katılımcıların Eğitim Seviyeleri

	Sıklık	Yüzde
Okur yazar olmayan ve okur yazar/eğitimsiz	8	8,7
İlköğretim	16	17,4
Ortaokul	42	45,7
Lise	15	16,3
Üniversite	10	10,9
Lisansüstü	1	1,1
Total	92	100,0

Ceza infaz kurumlarında mahkûmların boş zamanlarını doldurmalarının bir yolu da eğitim hayatlarına devam etmektir. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerin bir kısmı Ceza İnfaz Kurumu içerisinde bulunan kütüphanelerde yürütüldüğünden mahkûmlara posta yoluyla gelen kitapların açılması, kaydedilmesi ve koğuşlara göre

sınıflanması sürecine tanık olunmuştur. Bu kitapların önemli bir kısmının çeşitli tipteki sınavlara hazırlık kitapları olduğu gözlemlenmiştir.

Ceza İnfaz Kurumlarında, hükümlülerin hayata yeniden kazandırılması amacıyla okuma yazma eğitimlerine, Açık öğretim Ortaokulu, Açık Öğretim Lisesi ve Açık Öğretim Fakültelerinde Üniversite eğitimlerine katılmalarına izin verilmektedir. (Ceza İnfaz Kurumlarında Genç ve Yetişkin Hükümlü ve Tutukluların Eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine İlişkin Mevzuat(27.07.2007)

Çalışmaya katılan katılımcıların bazılarının bu imkânlar kapsamında bu eğitimlere katıldıkları görülmüştür. Çizelge 3.8. de görüldüğü gibi toplam 92 katılımcıdan 26 katılımcının (%28,3) Açık Öğretim Faaliyetlerine katıldığı, 2 katılımcının (%2,2) okuma ve yazma eğitimlerine katıldığı, 1 katılımcının (%1,1) Açık Öğretim Ortaokulunda, 22 katılımcının(%23,9) Açık öğretim Lisesinde, 1 katılımcının da Açık Öğretim Fakültesinde Eğitim gördüğü tespit edilmiştir.

Çizelge 3. 7. Katılımcıların Açık Öğretim Okuma Sıklığı

	Sıklık	Yüzde
Açık Öğretim okumuyor	66	71,7
Okuma yazma eğitimi	2	2,2
Açık Öğretim ortaokul	1	1,1
Açık Öğretim Lise	22	23,9
Açık Öğretim Fakülteleri	1	1,1
Total	92	100,0

3.1.5. Katılımcıların Çocukluklarını Geçirdiği Yerler

Katılımcıların çocukluklarını geçirdiği yerleri öğrenmek, mülakatın devamını da etkilemektedir. Çocukluğun geçirildiği yer, bireyin kitle iletişim araçlarına erişme düzeyini ve bu araçlarla arasındaki ilişkiyi etkilemektedir. Çocukluğunun tamamında veya bir kısmında yurttan kalan katılımcılar ailesiyle büyüyen katılımcılara göre daha farklı medya erişim düzeylerine sahiptir. Bu soru katılımcının hayat çizgisine dair bir takım meseleleri anlamının da bir yoludur ve sonrasında gelen soruları da şekillendirmektedir.

Katılımcılara çocukluklarında nerede yaşadıkları sorulduğunda Çizelge 3.9.'da görüldüğü gibi, bu soruya 92 katılımcının tamamı yanıt vermiştir. 84 katılımcı ailelerinin yanında olduklarını ifade etmiştir. 2 katılımcı yurttan büyüdüğünü, 1 katılımcı kendisini kaçıran kişilerin yanında olduğunu, 3 katılımcı akrabalarının yanında olduğunu, 1 katılımcı çocuk yaşta evlendirildiği için evlendiği kişinin yanında olduğunu, 1 katılımcı da yalnız büyüdüğünü ifade etmiştir.

Çizelge 3. 8. Katılımcıların çocukluklarını geçirdiği yerler

	Sıklık	Yüzde
Aile	84	91,3
Yurt	2	2,2
Kaçırılma	1	1,1
Akraba Yanı	3	3,3
Çocuk Yaşta Evli	1	1,1
Yalnız	1	1,1
Total	92	100,0

3.1.6. Katılımcıların Ebeveynlerinin Hayatta Olma Durumu

Bireyin anne ve babasının hayatta olup olmaması hayat çizgisini belirleyen bir diğer unsurdur. Bazı katılımcılar bu soru ile beraber aileleriyle olan ilişkilerinden de bahsetmiştir. Ebeveynleri tarafından ziyaret edilmenin önemli bir mesele olduğu görülmüştür. Bu konuda soru yöneltildiğinde kimi mahkum “hayatta ama yıllardır görmedim”, “ziyarettime gelmiyorlar” gibi cevaplar vermiştir.

Çizelge 3.10’de görüldüğü üzere, katılımcılara Anne ve Babalarının hayatta olup olmadıkları sorulduğunda, 71 katılımcı (%77,2) annesinin sağ olduğunu 21 katılımcı (%22,8) vefat ettiğini söylemiştir. 64 katılımcı (%68,5) babasının sağ olduğunu, 29 katılımcı (%31,5) babasının vefat ettiğini ifade etmiştir.

Çizelge 3. 9. Katılımcıların ebeveynlerinin hayatta olup olmadığı

	Anne		Baba	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Sağ	71	77,2	63	68,5
Vefat	21	22,8	29	31,5
Toplam	92	100,0	92	100,0

3.1.7. Katılımcıların Medeni Hali

Bu soru katılımcıların sosyo-kültürel yapılarını açıklamada önemli olduğuna inanılan bir parametredir. Kimi katılımcı imam nikahlı evli olduğundan, kimisi hapishaneye girdikten sonra eşiyile görüşmeyi kestiğinden bahsetmiştir.

Katılımcılara medeni halleri sorulduğunda Çizelge 3.11’de görüldüğü gibi, 33 katılımcı evli olduğunu, 35 katılımcı bekâr olduğunu, 24 katılımcı ise daha önce evlenip boşandığını ifade etmiştir.

Çizelge 3. 10. Katılımcıların Medeni Halleri

	Sıklık	Yüzde
Evli	33	35,9
Bekar	35	38,0
Boşanmış	24	26,1
Total	92	100,0

3.1.8. Katılımcıların Çocuk Sahibi Olma Durumları

Ceza İnfaz Kurumunda hüküm altında olan bir mahkûm için hapisane dışındaki hayatlarından bağılılık duyduğu insanlar çok önem arz etmektedir. Çocuk sahibi olan mahkûmlar için çocuklarının ön planda olduğu gözlenmiştir. Çocukları ziyaretine gelen mahkûmlar bunu özellikle sorulmadan vurgulamışlardır. Bazı mahkûmlar çocukları henüz küçük olduğundan ziyaretine gelmesini istemediğinden bahsetmiştir. Çocuklarıyla bir bağlantısı kalmayan, aranıp sorulmadığından bahseden katılımcılar da olmuştur.

Özellikle kadın mahkûmlar için eğer dışarıda çocukları varsa en önemli meselelerinin çocuklarının hayatları olduğu görülmüştür. Katılımcılar televizyonda olumsuz şeyler gördüklerinde akıllarına çocuklarının geldiği birçok defa vurgulamıştır.

Katılımcılara çocuk sahibi olup olmadıkları sorulduğunda, 39 katılımcının çocuk sahibi olduğu, 53 katılımcının çocuk sahibi olmadığı görülmüştür.

Çizelge 3. 11. Katılımcıların çocuk Sahibi olup olmadıkları

	Sıklık	Yüzde
Var	39	42,4
Yok	53	57,6

Total	92	100,0
-------	----	-------

3.2. Halen Cezaevinde Olma Gerekçeleri (İşledikleri Suçlar)

Katılımcıların işlediği suçlar çalışmanın ana değişkenlerinden biridir. Suç grupları televizyon izleme alışkanlıkları, sinema tiyatro ve konsere gitme sıklığı ve özellikle televizyondan elde edilen doyumlar ile karşılaştırılacaktır. Bu arada belirtilmesi gereken önemli hususlardan biri de, örneklem belirlenirken suç grupları açısından bir belirleme yapılmamıştır. Zaten araştırmanın uygulandığı zaman dilimindeki Covid salgını ile sosyo politik koşullar, örneğin terör suçlarından hapiste olanların zaten araştırma kapsamına giremeyeceğini ortaya koymuştur. Burada sunulan veriler görüşme imkanı bulunan kişilere ilişkindir.

3.2.1. Katılımcıların Suç Gruplarına Göre Dağılımı

Katılımcılara bu soru yöneltildiğinde bir grup katılımcının hayatları boyunca tek suçtan ceza aldıkları bir diğer grubun ise farklı suçlardan farklı zamanlarda hüküm aldığı görülmüştür.

3.2.1.1. Katılımcıların Görüşme Sırasında Hüküm Altında Bulunmalarına Sebep Olan Suçlar

Katılımcılara görüşmelerin yapıldığı sırada hüküm altında bulunmalarına neden olan suçları sorulmuştur. Çizelge 3.12. de görüldüğü gibi, bu soru çerçevesinde çalışmaya katılan 92 katılımcıdan, 12 katılımcının(%13) cinayet, 9 katılımcının(%9,8) yaralama, 24 katılımcının (%26,1) Hırsızlık, 12 Katılımcının(%13,0) Uyuşturucu, 6 Katılımcının(% 6,5) Hırsızlık-Uyuşturucu, 14

Katılımcının(%15,2) Cinsel, 9 Katılımcının(%9,8) Dolandırıcılık, 2 Katılımcının(%2,2)Fuhuş, 1 Katılımcının(%1,1) Silahlı Terör, 1 Katılımcının(%1,1) Taksirle Öldürme Suçundan hüküm altında oldukları görülmüştür.

Çizelge 3. 12. Katılımcıların Suç Gruplarına Göre Dağılımı

Suç Türü	Sıklık	Yüzde
Cinayet	12	13,0
Hırsızlık	24	26,1
Uyuşturucu	12	13,0
Cinsel	14	15,2
Yaralama	9	9,8
Dolandırıcılık	9	9,8
Fuhuş	2	2,2
Silahlı Terör	1	1,1
Hırsızlık-Uyuşturucu	6	6,5
Taksirle Öldürme	1	1,1
Silahlı tehdit	2	2,2
Total	92	100,0

3.2.1.2. Katılımcıların Daha Önce Başka Bir Suçtan Ceza Alma Durumu

Çizelge 3.13’de görüldüğü gibi, Katılımcılara daha önce başka bir suçtan hüküm almış olup olmadıkları sorulmuştur. 92 katılımcının 45’i daha önce başka bir suçtan ceza aldığını, 47’si daha önce başka bir suçtan hüküm almadığını ifade etmiştir. Katılımcılar arasında daha önce başka bir suçtan hüküm alanların oranının %48,9 olduğu görülmüştür.

Çizelge 3. 13. Daha önce başka bir suçtan hüküm giyip giymedikleri

	Sıklık	Yüzde
Evet	45	48,9
Hayır	47	51,1
Total	92	100,0

3.2.1.3. Katılımcıların Yaşamları Boyunca Ceza Aldıkları Suç Türleri

Çizelge 3.14.'de görüldüğü üzere, katılımcıların hayatları boyunca hüküm aldıkları suçlar incelendiğinde, 16 katılımcının Cinayet, 1 katılımcının taksirle öldürme, 35 katılımcının hırsızlık, 20 katılımcının Uyuşturucu, 14 katılımcının Cinsel, 17 katılımcının yaralama, 12 katılımcının Dolandırıcılık, 1 Katılımcının Silahlı Terör, 2 Katılımcının Fuhuş'a yardım ve zorlama, 9 katılımcının diğer başka suçlardan hükümler giydiği görülmüştür. Diğer başlığı altındaki suçlar, katılımcılar tarafından suç eşyası satın alma, tehdit, ruhsatsız silah bulundurma, tombalacılık, alkollü araç kullanma, silah yakalatma, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma olarak ifade edilmiştir.

Birden fazla sayıda ve farklı zamanlarda hüküm alan katılımcılar olduğu için suç sayısı örneklem hacmini geçmektedir. Birden fazla suçtan hüküm aldığını ifade eden katılımcıların bir kısmı aynı suç türünden birden fazla kez ceza almış farklı bir türden suçtan hüküm giymemiştir.

Cinayet Suçundan hüküm altında olan katılımcılara bu suçun aile içi bir olay mı yoksa aile dışı mı olduğu sorulmuştur. Araştırma sırasında ve öncesinde Cinayet suçundan ötürü ceza alarak Ceza ve İnfaz kurumlarında yatan 16 mahkûmdan 13'ünün olayın aile dışı bir olay olduğunu 3' ü aile içi bir olay olduğunu ifade etmiştir.

Çizelge 3. 14. Katılımcıların hayatları boyunca işledikleri suçlar

Suçlar	N	Yüzde
Cinayet (Aile Dışı)	13	10%
Cinayet (Aile İçi)	3	2,3%
Taksirle Öldürme	1	0,8%
Hırsızlık	35	26,9%
Uyuşturucu	20	15,4%
Cinsel	14	10,8%
Yaralama	17	13,1%
Dolandırıcılık	13	10,0%
Terör	1	0,8%
Fuhuş	2	1,5%
Diğer	9	6,9%
Silahlı Tehdit	2	1,5%
Total	130	100,0%

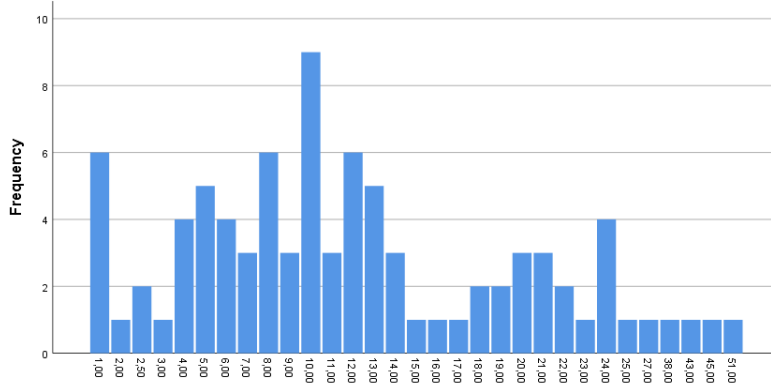
3.2.1.4. Katılımcıların Ceza Süreleri

Çizelge 3.15. ve şekil 3.2.'de görüldüğü gibi, katılımcılara hali hazırdaki hükümlerinin kaç yıl olduğu sorulmuştur. Bu soruya 4 katılımcı cevap vermemiştir. Ayrıca 1 katılımcı da ömür boyu hapis cezasına çarptırıldığını ifade etmiştir. 87 katılımcı üzerinden değerlendirildiğinde ortalama sürenin 12.8 yıl olduğu görülmüştür. En kısa süre 1 yıl, en uzun süre, müebbet (ömür boyu) hapis cezasını dikkate almadığımız takdirde 51 yıldır.

Çizelge 3. 15. Katılımcıların hâlihazırda içeride bulundukları suçtan aldıkları ceza süreleri ortalaması

N	Geçerli	87
	Eksik	5
Ortalama		12,8276
Std. Sapma		9,71687
Minimum		1,00

Maximum	51,00
---------	-------

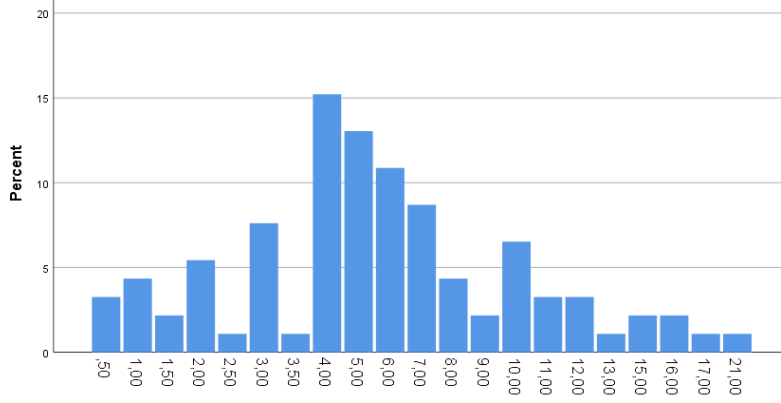
Şekil 3. 2. Katılımcıların hâlihazırda içeride bulundukları suçtan aldıkları ceza süreleri

3.2.1.5. Katılımcıların Yaşamları Boyunca Cezaevinde Geçirdiği Süreler

Çizelge 3.16. ve Şekil 3.3’de görüldüğü gibi, katılımcılara görüşmenin yapıldığı güne kadar ve hayatları boyunca Ceza İnfaz Kurumlarında geçirdikleri toplam süre sorulmuştur. Ortalama sürenin 6,19 yıl olduğu, en az sürenin 6 ay, en çok sürenin ise 21 yıl olduğu görülmüştür.

Çizelge 3. 16. Katılımcıların bu güne kadar cezaevinde geçirdiği sürelerin ortalaması

N	Geçerli	92
	Eksik	0
Ortalama		6,1902
Std. Sapma		4,10765
Minimum		,50
Maximum		21,00

Şekil 3. 3. Katılımcıların hapishanede geçirdiği süreler

3.3. Kitle İletişim Araçlarını Kullanım Alışkanlıkları

3.3.1. Gazete Okuma Alışkanlıkları

Gazeteler tüm dünyada etkisini hızla kaybetmekte. Bir zamanlar güncele ve hayatın akışına dair yegâne kitle iletişim aracı olan bu basılı yayın organı geçmişten günümüze önce televizyonların yükselişiyle sonra da internetin sağladığı bilgiye daha hızlı erişim imkânlarıyla neredeyse yok olma noktasına gelmiş durumda.

Türkiye özelinde bakıldığında ise birkaç medya grubunun avucunun içine sıkışan gazetelerin tirajları da gün geçtikçe erimekte ve sektör her geçen gün küçülmekte.

Bununla birlikte, toplumun her geçen gün sayısı azalan bir kesimi için gazeteler hala güvenilirliğini korumaya devam ediyor. Bu güven duygusunu veren hazırlanma

sürecindeki emeğe duyulan saygı, erişmek için kumandanın düğmesine ya da internetin sayfalarına girmekten daha fazla bir emek gerekmesi ya da günlük olarak ücret ödenerek alınması olabilir.

Ceza İnfaz Kurumları gibi, bir başkasının ya da bir sistemin hükmü altında yaşanan yerlerdeki kişiler içinse kısıtlı olsa görece özgür iradeyle verilen bir karar anlamına geliyor gazeteler. Eline gazetesini alan mahkûm doğrudan kendi istekleri çerçevesinde istediği sayfayı açıp okuyabiliyor. Ya da okumamayı tercih edebiliyor.

Ceza İnfaz Kurumlarında mahkûmlar yazı yazarak kendilerine gazete alınmasını isteyebilmektedir. Her koğuşa talep eden sayısına göre en az birkaç farklı gazete gelmektedir.

Katılımcılara çocukluklarında yaşadıkları yere gazete alınıp alınmadığı sorulduğunda, Çizelge 3.17’de görüldüğü üzere, 39 katılımcı alındığını, 53 katılımcı alınmadığını ifade etmiştir.

Çizelge 3. 17. Katılımcıların Çocukluklarını geçirdikleri yerlerde gazete mevcudiyeti

	Sıklık	Yüzde
Evet	39	42,4
Hayır	53	57,6
Total	92	100,0

Katılımcılara çocukluklarında gazete okuma alışkanlığı olup olmadıkları sorulmuş, 51 katılımcı okuduğunu, 41 katılımcı ise okumadığını ifade etmiştir.

Çizelge 3. 18. Katılımcıların çocuklukta gazete okuma alışkanlığı

	Sıklık	Yüzde
Evet	51	55,4
Hayır	41	44,6
Total	92	100,0

3.3.2. İnternet Kullanımı

İnternet özgürlüğe açılan bir kapı, bilinmeyen sınırlarıyla hem korkulan hem de vaz geçilemeyen bir araçtır. Günümüz toplumsal hayatı içerisinde yeri başka hiçbir araç ile dolduramayacak kadar büyük bir yer kaplayan internet toplumun büyük bir çoğunluğu için her türden bilgiye erişimin birincil kaynağı durumdadır. Covid-19 Pandemisi ile birlikte, internete giriş ve sınırları içerisinde ilerleme konusunda çekinceleri olan insanlar da internetle sancılı da olsa bir tanışma dönemi yaşamış durumdadır.

Mahkûmlar için hapisane içindeki hayatlarında internet doğrudan bir anlam ifade etmemekte. Ancak görüntülü telefon görüşü gibi teknolojilerin de altyapısını sağlayanın internet veri tabanları olduğu düşünüldüğünde mahkûmlar için önemsiz bir teknoloji olduğu da söylenemez.

Katılımcılara daha önce internet kullanıp kullanmadığı sorulduğunda, Çizelge 3.19.'da görüldüğü gibi katılımcıların 76'sı (%82,6) internetle tanışık olduğunu ve bilgisayar veyahut akıllı cep telefonları yoluyla internet kullandığını ifade etmiştir.

Çizelge 3. 19. Katılımcıların internet kullanımı

	Sıklık	Yüzde
Evet	76	82,6

Hayır	16	17,4
Total	92	100,0

Daha önce internet kullandığını ifade eden 76 katılımcıya, internetle kaç yaşında tanıştığı sorulmuştur. Çizelge 3.20.'de görüldüğü gibi, daha önce internet kullanan 76 katılımcıdan internetle tanışma yaşı en düşük olanın 5 yaşında en yüksek olanın 43 yaşında olduğu görülmüştür. Ortalama internetle tanışma yaşı 19-20 arasındır. En ağırlıklı grup, daha önce internet kullanan katılımcıların %13'ünü oluşturan 30 yaş grubudur.

Çizelge 3. 20. Katılımcıların internet ile tanışma yaşları

N	Geçerli	76
	Eksik	16
Ortalama		19,7500
Std. Sapma		7,84708
Minimum		5,00
Maximum		43,00

3.3.3. Radyo Dinleme

Radyolar da gazetelerde olduğu gibi neredeyse yok olma noktasına gelmiş durumdadır. Farklı olarak araba ile seyahat sırasında vazgeçilmez bir yere sahip olduğu için gazeteye nazaran toplumsal hayata daha sıkı bağlarla tutunmuş durumdadır radyolar. Katılımcıların önemli bir kısmı da hapishane dışındaki hayatlarında radyoyu sadece arabada dinlediklerini ifade etmişlerdir.

Ceza infaz kurumları içerisinde ise dışarıyla hasret gidermenin bir yolu olduğu ve hatta 90'lı yıllar öncesinde olduğu gibi dışarıdan mesaj ve şarkı yollanmak için kullanıldığı katılımcılarca anlatılmıştır. Bir kısım katılımcı arkadaşlarıyla her akşam

Aşk FM gibi radyo frekanslarını açıp dışarıdan sevdiklerinden kendi isimlerine şarkı gelmesini beklediklerini ifade etmiştir.

Katılımcılara hapishane dışındaki hayatlarında Radyo dinleme alışkanlıkları sorulmuştur. Çizelge 3.22.'de görüldüğü gibi, Katılımcıların 74'ü(80,4) radyo dinlediğini, 18'i(%19,6)dinlemediğini ifade etmiştir.

Katılımcılara hapishane dışındaki hayatlarında radyo dinleme alışkanlıkları sorulmuştur. Çizelge 3.21.'de görüldüğü gibi 92 katılımcıdan 74'ü(80,4) radyo dinlediğini, 18'i(%19,6) radyo dinlemediğini ifade etmiştir. Yapılan görüşme süresince Katılımcıların radyoyu arabada, iş yerinde ve evlerinde dinlediği görülmüştür. Ancak en ağırlıklı grup arabada dinlemeyi tercih etmektedir.

Çizelge 3. 21. Katılımcıların radyo dinleme alışkanlıkları

	Sıklık	Yüzde
Evet	74	80,4
Hayır	18	19,6
Total	92	100,0

3.3.4. Sinema, Tiyatro ve Konser Gibi Etkinliklere Katılma Durumu

Günümüz toplumsal yaşamı düşünüldüğünde bu 3 etkinlik bireylerin sosyal ve kültürel yaşama katılmasının bir yoludur. Ekonomik koşullar izin verdiği ölçüde toplum bu etkinliklere katılım göstermektedir.

Bu üç sanat etkinliğinin her biri aslında çok farklı tarzları da içinde barındırmaktadır. Bu çalışmada sorulan soru bu farklar düşünülmeden sorulmuştur. “Konser” etkinliği içerisinde belediyelerin düzenlediği ücretsiz konserleri aldığı gibi Senfoni Orkestrası konserini de almaktadır. Benzer durum “Sinema” ve “Tiyatro” etkinlikleri için de geçerlidir. Bu soru ile aranan bir sanatsal nitelik değil bir katılım durumudur.

Fakat katılımcıların verdiği cevaplardan her türden etkinliğe katılan katılımcıların olduğu görülmüştür. Senfoni orkestrası konserleri ne gittiğini söyleyen katılımcılar olduğu gibi 80’li ve 90’lı yıllarda arabesk müzik konserlerine gittiğini söyleyen katılımcılar da olmuştur.

Katılımcılara bir soru grubu halinde, hapisane dışındaki hayatlarında sinema, tiyatro ve konsere ne sıklıkla gittikleri sorulmuştur. Bu soru grubu için katılımcılara, hiç gitmedim, bir kez gittim, birkaç sefer gittim ve sık sık giderim seçenekleri verilmiştir. Katılımcılar bu soruları cevaplarken bir kez, iki sefer gittim gibi ifadeler kullanmalarının yanında zaman zaman, çok giderim, işim olmaz, müdavimdim gibi ifadelerle de kendilerini anlatmışlardır. Bu ifadeler anketin çizdiği çizgilere araştırmacı tarafından uyarlanmıştır.

Çizelge 3.22.’de görüldüğü üzere, 92 katılımcıdan 14 ‘ünün (%15,2)Sinemaya hiç gitmediği, 11 katılımcının (%12,0) sadece 1 kez gittiği, 48 katılımcının (%52,2) birkaç sefer(birden fazla kez) gittiği, 19 katılımcının(%20,7) ise sık sık gittiği görülmektedir.

Çizelge 3. 22. Katılımcıların Sinemaya gitme sıklıkları

	Sıklık	Yüzde
Hiç gitmedim	14	15,2
Bir kez gittim	11	12,0
Bir kaç sefer gittim	48	52,2
Sık Sık Giderim	19	20,7
Total	92	100,0

Çizelge 3.23.'de görüldüğü üzere, 92 katılımcıdan 44'ünün (%47,8)Tiyatroya hiç gitmediği, 15 katılımcının (%16,3)sadece 1 kez gittiği, 29 katılımcının (%31,5) birkaç sefer(birden fazla kez) gittiği, 4 katılımcının(%4,3) ise sık sık gittiği görülmektedir.

Çizelge 3. 23. Katılımcıların Tiyatroya gitme sıklıkları

	Sıklık	Yüzde
Hiç gitmedim	44	47,8
Bir kez gittim	15	16,3
Bir kaç sefer gittim	29	31,5
Sık Sık Giderim	4	4,3
Total	92	100,0

Çizelge 3.24.' görüldüğü gibi, 92 katılımcıdan 25'inin (%27,2)konsere hiç gitmediği, 13 katılımcının (%14,1)sadece 1 kez gittiği, 45 katılımcının (%48,9) birkaç sefer(birden fazla kez) gittiği, 9 katılımcının(%9,8) ise sık sık gittiği görülmektedir.

Çizelge 3. 24. Katılımcıların Konsere gitme sıklıkları

	Sıklık	Yüzde
Hiç gitmedim	25	27,2

Bir kez gittim	13	14,1
Bir kaç sefer gittim	45	48,9
Sık Sık Giderim	9	9,8
Total	92	100,0

Katılımcıların seçimleri spss sistemine girilirken puanlama yapılmış, Şekil 3.4.'de görüldüğü üzere, Hiç gitmedim 1, bir kez gittim 2, Birkaç sefer gittim 3, Sık Sık giderim 4 olarak girilmiştir.

3.3.4.1. Sinema, Tiyatro ve Konser Etkinliklerine Katılma Durumunun Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Bu etkinliklere katılımın cinsiyetler açısından bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla, öncelikle katılımcıların her biri için her 3 etkinlik için tek skor tespiti yapılmıştır.

Çizelge 3. 25. Cinsiyetlere Göre Dağılım

Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma
Erkek	73	2,4338	,73216
Kadın	19	2,1404	,97065

3.3.4.2. Sinema, Tiyatro ve Konser Etkinliklerine Katılma Durumunun Suç Gruplarına Göre Dağılımı

Her 3 etkinliğe katılım için spss programı yardımıyla her bir katılımcıya ayrı ayrı tek skor tespit edilmiştir. Katılımcıların hapisane dışındaki yaşamlarında sinema, tiyatro ve konsere katılma tercihlerinin suç gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, Çizelge 3.31.'de görüldüğü gibi, en yüksek katılım gösteren suç grubunun 2,8333 ortalamayla cinsel suçlardan hüküm giyenler olduğu, en az katılım gösteren grubun ise 2,0667 ortalamayla Hırsızlık suçundan hüküm giyenler olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 3. 26. Katılımcıların Sinema, Tiyatro ve Konser’e gitme sıklığının suç gruplarına göre dağılımı

		Ortalama Değer	Çarpıklık	Basıklık
Cinayet	16	2,6042	-,805	,331
Hırsızlık	35	2,0667	-,180	-1,074
Uyuşturucu	20	2,0833	,519	-,417
Cinsel	14	2,8333	-,065	-,356
Yaralama	17	2,5490	-,537	,037
Dolandırıcılık	13	2,4872	-,425	-,051

3.3.5. Televizyon İzleme

Türkiye’de televizyonun etkisi 1970’lerden başlayarak görülmeye başlamıştır. Özellikle çok kanallı yayımlara geçişin ardından televizyonun; toplumsal, sosyal ve kültürel hayatın merkezinde yer aldığı görülmektedir.

İnternetin altın çağında varlığı bir miktar sıkıntıya girmiş ve hatta artık birincil kitle iletişim aracı olma özelliğini kaybetmiş olsa da, Televizyon hala ciddi bir etkiye sahip durumda. Özellikle yerel diziler ve programlar hala TV üzerinden sürdürülmekte.

Bunda birincil etken hiç kuşkusuz ki reklam verenlerdir. İzleyici bir televizyon yapımı izlediğinde doğrudan o yapıma bir ücret ödemez. Bu ücreti izleyici adına reklam veren öder ve yapım öncesi sonrası ve aralarına koyulan reklamlar ve bunların pazardaki dönüşü ile bir gelir elde etmeye çalışır. Pek tabii olarak elde edilen bu gelir her zaman giderden büyüktür.

Her geçen gün yapımların internete geçişi hızlansa da televizyon yapımları da bugüne kadar pek sekteye uğramadan devam etmekte. Orta doğu ve Asya Ülkelerine yerli dizi ihracatı da düşünüldüğünde Türkiye için Televizyonun ömrü yakın ve orta gelecekte bitmeyecek gibi gözüküyor.

3.3.5.1. Katılımcıların Çocukluklarını Geçirdikleri Yerlerde Televizyonun Mevcudiyeti

Katılımcılara çocukluklarını geçirdikleri yerlerde Televizyon olup olmadığı sorulmuştur. Çizelge 3.27.'de görüldüğü gibi, 90 katılımcı(% 97,8) yetiştikleri yerde televizyon olduğunu söylemiştir.

Çizelge 3. 27. Evlerde Televizyon Mevcudiyeti

	Sıklık	Yüzde
Evet	90	97,8
Hayır	2	2,2
Total	92	100,0

3.3.5.2. Katılımcıların Çocukluk Yıllarında Okul Çıkışlarında Zamanlarını Geçirme Şekilleri

Katılımcılara çocukluk yıllarında okuldan çıktıklarında ne yaptıkları sorulmuştur. Çizelge 3.28.'de görüldüğü gibi, alınan cevaplar gruplandırıldığında, 25 katılımcı eve geldiğini televizyon başına geçtiğini ve oyunlar oynadığını söylemiştir. 35 katılımcı hemen dışarı çıktığını bahçede, sokakta oynadığını, 5 katılımcı internet kafe, ve bilardo salonlarında zaman geçirdiğini, 2 katılımcı ev işlerine yardım ettiğini,

23 katılımcı çocuk yaştan itibaren çalıştığını, 2 katılımcı çocuk yaşta evlilik yaptığını söylemiştir.

Çizelge 3. 28. Okul Dışı Zamanın Değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
Evde oyun, tv	25	27,2
Bahçede	35	38,0
İnternet cafe, bilardo vs	5	5,4
Ev işleri	2	2,2
Çalışıyor	23	25,0
Çocuk yaşta evlilik	2	2,2
Total	92	100,0

3.3.6. Katılımcıların Program Türlerine Göre İzleme Alışkanlıkları

Katılımcılara televizyon izleme alışkanlıklarını ölçmek amaçlı 14 başlık altında bir soru grubu yöneltmiştir. 92 Katılımcının 79'u Mülakat formunda bulunan, Dizi, Film, Spor, Reality Show, Haber Programları, Tartışma Programları ve Belgesel izleme alışkanlıklarının hapisane içindeki ve dışındaki seçimlerine göre ölçüldüğü anket bölümüne doyurucu ve ölçülebilir cevaplar vermiştir. 13 katılımcı ise bu bölümü cevaplamamış veya sadece genel cevaplar verilmiştir. 13 kişinin verilerine bu kısım analiz edilirken yer verilmemiştir.

Katılımcılara hapisane içindeki hayatlarında dizi izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.29.'da görüldüğü gibi, bu bölüme katılım gösteren 79 katılımcı içerisinde, 14 katılımcı(%17,7) hiç izlemediğini, 4 katılımcı(%5,1) koğuş arkadaşları izlerken denk geldikçe izlediğini, 10 katılımcı(%12,7) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini, 8 katılımcı(%10,1) zamanının önemli bir kısmını

dizi izleyerek geçirdiğini, 43 katılımcı(%54,4) sürekli takipçisi olduğu ve her hafta kaçırmadan izlediği dizilerin olduğunu söylemiştir.

Çizelge 3. 29. Hapishane İçindeki Hayatlarında Dizi İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	14	15,2	17,7	17,7
	Denk geldikçe	4	4,3	5,1	22,8
	Ara sıra	10	10,9	12,7	35,4
	Sık Sık	8	8,7	10,1	45,6
	Sürekli Takipçi	43	46,7	54,4	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Toplam		92	100,0		

Katılımcılara hapishane dışındaki hayatlarında dizi izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.30.'da görüldüğü gibi, bu bölüme katılım gösteren 79 katılımcı içerisinde, 16 katılımcı(%20,3) hiç izlemediğini, 12 katılımcı(%15,2) evde, iş yerinde, kahvehanede başkaları izlerken denk geldiğinde izlediğini, 10 katılımcı(%12,7) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini, 4 katılımcı(%5,1) zamanının önemli bir kısmını dizi izleyerek geçirdiğini, 37 katılımcı(%46,8) sürekli takipçisi olduğu ve her hafta kaçırmadan izlediği dizilerin olduğunu söylemiştir.

Çizelge 3. 30. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Dizi İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	16	17,4	20,3	20,3
	Denk geldikçe	12	13,0	15,2	35,4
	Ara sıra	10	10,9	12,7	48,1
	Sık Sık	4	4,3	5,1	53,2
	Sürekli Takipçi	37	40,2	46,8	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Toplam		92	100,0		

Katılımcılara hapisane içindeki hayatlarında film izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.31.'de görüldüğü üzere, bu bölüme katılım gösteren 79 katılımcı içerisinde, 17 katılımcı(%21,5) hiç izlemediğini, 17 katılımcı(%21,5) koğuş arkadaşları izlerken denk geldikçe izlediğini, 8 katılımcı(%10,1) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini, 28 katılımcı(%35,4) yayınlandıkça izlemeye çalıştığını, 9 katılımcı(%11,4) televizyonda film kanalları açıldığında mutlaka izlediğini söylemiştir.

Çizelge 3. 31. Hapishane İçindeki Hayatlarında Film İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	17	18,5	21,5	21,5
	Denk geldikçe	17	18,5	21,5	43,0
	Ara sıra	8	8,7	10,1	53,2
	Sık Sık	28	30,4	35,4	88,6
	Sürekli Takipçi	9	9,8	11,4	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Total		92	100,0		

Katılımcılara hapisane dışındaki hayatlarında film izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.32.'de görüldüğü gibi, bu bölüme katılım gösteren 79 katılımcı içerisinde, 15 katılımcı(%19,0) hiç izlemediğini, 10 katılımcı(%12,7) evde, iş yerinde, kahvehanede başkaları izlerken denk geldiğinde izlediğini, 5 katılımcı(%6,3) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini, 37 katılımcı(%46,8) film izleme alışkanlığının olduğunu, 12 katılımcı(%15,2) televizyonda film yayınlandıkça ve internetten online platformlardan film seçerek izlediğini söylemiştir.

Çizelge 3. 32. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Film İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	15	16,3	19,0	19,0
	Denk geldikçe	10	10,9	12,7	31,6
	Ara sıra	5	5,4	6,3	38,0
	Sık Sık	37	40,2	46,8	84,8
	Sürekli Takipçi	12	13,0	15,2	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Total		92	100,0		

Katılımcılara hapishane içindeki hayatlarında spor müsabakalarını izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.33.'de görüldüğü gibi, bu bölüme katılım gösteren 79 katılımcı içerisinde, 30 katılımcı(%38,0) hiç izlemediğini, 1 katılımcı(%1,3) koğuş arkadaşları izlerken denk geldikçe izlediğini, 4 katılımcı(%5,1) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini, 7 katılımcı(%8,9) sevdiği sporlar ve takımların müsabakaları oldukça izlediğini, 37 katılımcı(%46,8) spor müsabakalarını kaçırmadan izlediğini söylemiştir.

Çizelge 3. 33. Hapishane İçindeki Hayatlarında Spor İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	30	32,6	38,0	38,0
	Denk geldikçe	1	1,1	1,3	39,2
	Ara sıra	4	4,3	5,1	44,3
	Sık Sık	7	7,6	8,9	53,2
	Sürekli Takipçi	37	40,2	46,8	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Total		92	100,0		

Katılımcılara hapishane dışındaki hayatlarında spor müsabakaları izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.34.'de görüldüğü gibi, bu bölüme katılım gösteren 79 katılımcı içerisinde, 32 katılımcı(%40,5) hiç izlemediğini, 3 katılımcı(%3,3) evde, iş yerinde, kahvehanede başkaları izlerken denk geldiğinde izlediğini, 4 katılımcı(%5,1) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini,

7 katılımcı(%8,9) sevdiği sporlar ve tuttuğu takımlar yayınlandıkça izlediklerini, 33 katılımcı(%41,8) ciddi şekilde spor takipçisi olduğunu söylemiştir.

Çizelge 3. 34. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Spor İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	32	34,8	40,5	40,5
	Denk geldikçe	3	3,3	3,8	44,3
	Ara sıra	4	4,3	5,1	49,4
	Sık Sık	7	7,6	8,9	58,2
	Sürekli Takipçi	33	35,9	41,8	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Total		92	100,0		

Katılımcılara hapishane içindeki hayatlarında Reality Showları izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.35.'de görüldüğü gibi, bu bölüme katılım gösteren 79 katılımcı içerisinde, 44 katılımcı(%55,7) hiç izlemediğini, 6 katılımcı(%7,6) koğuş arkadaşları izlerken denk geldikçe izlediğini, 10 katılımcı(%12,7) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini, 6 katılımcı(%7,6) mümkün oldukça izlemeye çalıştığını, 13 katılımcı(%16,5) sürekli takipçisi olduğu programlar olduğunu, kaçırmadan izlediğini söylemiştir.

Çizelge 3. 35. Hapishane İçindeki Hayatlarında Reality Show İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	44	47,8	55,7	55,7
	Denk geldikçe	6	6,5	7,6	63,3
	Ara sıra	10	10,9	12,7	75,9
	Sık Sık	6	6,5	7,6	83,5
	Sürekli Takipçi	13	14,1	16,5	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Total		92	100,0		

Katılımcılara hapisane dışındaki hayatlarında reality showları izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.36.'da görüldüğü gibi, bu bölüme katılım gösteren 79 katılımcı içerisinde, 49 katılımcı(%62,0) hiç izlemediğini, 5 katılımcı(%6,3) evde, iş yerinde, kahvehanede başkaları izlerken denk geldiğinde izlediğini, 8 katılımcı (%10,1) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini, 4 katılımcı(%5,1) mümkün oldukça izlemeye çalıştığını, 13 katılımcı(%16,5) sürekli takipçisi olduğu programlar olduğunu, kaçırmadan izlediğini söylemiştir.

Çizelge 3. 36. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Reality Show İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	49	53,3	62,0	62,0
	Denk geldikçe	5	5,4	6,3	68,4
	Ara sıra	8	8,7	10,1	78,5
	Sık Sık	4	4,3	5,1	83,5
	Sürekli Takipçi	13	14,1	16,5	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Total		92	100,0		

Katılımcılara hapisane içindeki hayatlarında Haberleri izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.37.'de görüldüğü gibi, bu bölüme katılım gösteren 79 katılımcı içerisinde, 2 katılımcı(%2,5) hiç izlemediğini, 3 katılımcı(%3,8) koğuş arkadaşları izlerken denk geldikçe izlediğini, 3 katılımcı(%3,8) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini, 8 katılımcı (%10,1) mümkün oldukça izlemeye çalıştığını, 63 katılımcı(%79,7) her gün düzenli olarak haberleri izlediğini söylemiştir.

Çizelge 3. 37. Hapishane İçindeki Hayatlarında Haberler İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	2	2,2	2,5	2,5
	Denk geldikçe	3	3,3	3,8	6,3
	Ara sıra	3	3,3	3,8	10,1
	Sık Sık	8	8,7	10,1	20,3

	Sürekli Takipçi	63	68,5	79,7	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Total		92	100,0		

Katılımcılara hapishane dışındaki hayatlarında Haberleri izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.38.'de görüldüğü gibi, bu bölüme katılım gösteren 79 katılımcı içerisinde, 11 katılımcı(%13,9) hiç izlemediğini, 4 katılımcı(%5,1) evde, iş yerinde, kahvehanede başkaları izlerken denk geldiğinde izlediğini, 3 katılımcı (%3,8) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini, 10 katılımcı(%12,7) mümkün oldukça izlemeye çalıştığını, 51 katılımcı(%64,6) her gün düzenli olarak haberleri izlediğini söylemiştir.

Çizelge 3. 38. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Haberler İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	11	12,0	13,9	13,9
	Denk geldikçe	4	4,3	5,1	19,0
	Ara sıra	3	3,3	3,8	22,8
	Sık Sık	10	10,9	12,7	35,4
	Sürekli Takipçi	51	55,4	64,6	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Total		92	100,0		

Katılımcılara hapishane içindeki hayatlarında tartışma programlarını izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.39.'da görüldüğü gibi, bu bölüme katılım gösteren 79 katılımcı içerisinde, 28 katılımcı(%35,4) hiç izlemediğini, 11 katılımcı(%13,9) koğuş arkadaşları izlerken denk geldikçe izlediğini, 14 katılımcı(%15,2) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini, 12 katılımcı (%13,0) mümkün oldukça izlemeye çalıştığını, 14 katılımcı(%17,7) düzenli olarak izlediği tartışma programları olduğunu söylemiştir.

Çizelge 3. 39. Hapishane İçindeki Hayatlarında Tartışma Programı İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	28	30,4	35,4	35,4
	Denk geldikçe	11	12,0	13,9	49,4
	Ara sıra	14	15,2	17,7	67,1
	Sık Sık	12	13,0	15,2	82,3
	Sürekli Takipçi	14	15,2	17,7	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Total		92	100,0		

Katılımcılara hapishane dışındaki hayatlarında tartışma programlarını izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.40.'da görüldüğü gibi, bu bölüme katılım gösteren 79 katılımcı içerisinde, 28 katılımcı(%35,4) hiç izlemediğini, 10 katılımcı(%12,7) evde, iş yerinde, kahvehanede başkaları izlerken denk geldiğinde izlediğini, 10 katılımcı (%12,7) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini, 13 katılımcı(%16,5) mümkün oldukça izlemeye çalıştığını, 18 katılımcı(%64,6) düzenli olarak izlediği tartışma programları olduğunu söylemiştir.

Çizelge 3. 40. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Tartışma Programı İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	28	30,4	35,4	35,4
	Denk geldikçe	10	10,9	12,7	48,1
	Ara sıra	10	10,9	12,7	60,8
	Sık Sık	13	14,1	16,5	77,2
	Sürekli Takipçi	18	19,6	22,8	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Total		92	100,0		

Katılımcılara hapishane içindeki hayatlarında belgesel izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.41.'de görüldüğü gibi, bu bölüme katılım gösteren 79

katılımcı içerisinde, 4 katılımcı(%5,1) hiç izlemediğini, 5 katılımcı(%6,3) koğuş arkadaşları izlerken denk geldikçe izlediğini, 9 katılımcı(%11,4) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini, 29 katılımcı (%36,7) mümkün oldukça izlemeye çalıştığını, 32 katılımcı(%40,5) sürekli olarak izlediğini söylemiştir.

Çizelge 3. 41. Hapishane İçindeki Hayatlarında Belgesel İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	4	4,3	5,1	5,1
	Denk geldikçe	5	5,4	6,3	11,4
	Ara sıra	9	9,8	11,4	22,8
	Sık Sık	29	31,5	36,7	59,5
	Sürekli Takipçi	32	34,8	40,5	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Total		92	100,0		

Katılımcılara hapishane dışındaki hayatlarında belgesel izleme alışkanlıkları sorulduğunda, Çizelge 3.42.'de görüldüğü gibi, bu bölüme katılım gösteren 79 katılımcı içerisinde, 5 katılımcı(%6,3) hiç izlemediğini, 10 katılımcı(%12,7) evde, iş yerinde, kahvehanede başkaları izlerken denk geldiğinde izlediğini, 6 katılımcı (%7,6) ara sıra başka işlerle uğraşmadığı zamanlarda izlediğini, 25 katılımcı(%31,6) mümkün oldukça izlemeye çalıştığını, 33 katılımcı(%41,8) sürekli olarak izlediğini söylemiştir.

Çizelge 3. 42. Hapishane Dışındaki Hayatlarında Belgesel İzleme Alışkanlıkları

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamlı Yüzde
Geçerli	Hiç	5	5,4	6,3	6,3
	Denk geldikçe	10	10,9	12,7	19,0
	Ara sıra	6	6,5	7,6	26,6
	Sık Sık	25	27,2	31,6	58,2
	Sürekli Takipçi	33	35,9	41,8	100,0
	Total	79	85,9	100,0	
Eksik	Sistem	13	14,1		
Total		92	100,0		

Şekil 3.4.'de görüldüğü gibi, katılımcıların verdiği cevaplar SPSS sistemine girilirken 1 Hiç İzlemem, 2 Denk Geldikçe izlerim, 3 Ara Sıra izlerim, 4 Sık Sık izlerim, 5 Sürekli izlerim şeklinde kodlanmıştır.

1	2	3	4	5
Hiç İzlemem	Denk Geldikçe	Ara Sıra	Sık Sık	Sürekli Takipçi

Şekil 3. 4. Puanlama Tablosu

Bu rakamlar dikkate alınarak Verilerin dağılımını incelendiğinde; Çizelge 3.43.'de görüldüğü gibi, hapishane dışındaki yaşamda haber izleme alışkanlığı dışındaki tüm parametrelerde basıklık ve çarpıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında kaldığı tespit edilmiştir. -2 ile +2 arasında yer alan basıklık ve çarpıklık değerleri normal dağılım için kabul edilebilir değerlerdir. (George ve Mallery 2010)

Çizelge 3. 43. Verilerin dağılımı

	Katılımcı Cevaplarının Genel Ortalamaları	Çarpıklık	Basıklık
Hapishane Ortamında Dizi İzleme Alışkanlığı	3,7848	-,865	-,864
Hapishane Dışındaki Yaşamda Dizi İzleme Alışkanlığı	3,4304	-,354	-1,576
Hapishane Ortamında Film İzleme Alışkanlığı	2,9367	-,124	-1,400
Hapishane Dışındaki Yaşamda Film İzleme Alışkanlığı	3,2654	-,584	-1,080

Hapishane Ortamında Spor Müsabakası İzleme Alışkanlığı	3,2532	-,295	-1,831
Hapishane Dışındaki Yaşamda Spor İzleme Alışkanlığı	3,0759	-,101	-1,895
Hapishane Ortamında Reality Show İzleme Alışkanlığı	2,2152	,824	-,950
Hapishane Dışındaki Yaşamda Reality Show İzleme Alışkanlığı	2,0759	1,037	-,594
Hapishane Ortamında Haber İzleme Alışkanlığı	4,6076	-2,613	6,312
Hapishane Dışındaki Yaşamda Haberler İzleme Alışkanlığı	4,0886	-1,351	,199
Hapishane Ortamında Tartışma Programı İzleme Alışkanlığı	2,6582	,290	-1,401
Hapishane Dışındaki Yaşamda Tartışma Programı İzleme Alışkanlığı	2,7848	,172	-1,592
Hapishane Ortamında Belgesel İzleme Alışkanlığı	4,0127	-1,221	,924
Hapishane Dışındaki Yaşamda Belgesel İzleme Alışkanlığı	3,8987	-,997	-,147

3.3.6.1. Katılımcıların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Tüm parametrelerde Kadın ve Erkek katılımcılar arasında alışkanlıklar arasındaki farkı ölçmek amacıyla SPSS programı yardımıyla Hapishane ortamı ile Hapishane dışı ortam ayrımı yapmaksızın, her bir parametre için ayrı ayrı tek skor tespit edilmiştir.

Yukarıda da açıklandığı üzere bu çalışmaya katılan katılımcılardan 79'u bu bölümde yer alan anket bölümüne doyurucu ve ölçülebilir cevaplar vermiştir. 13 katılımcı ise bu bölümü cevaplamamış veya sadece genel cevaplar verilmiştir. Bu 13 kişi bu bölüm ölçülürken analiz edilmemiştir. Çizelge 3.44.'de görüldüğü gibi, analiz edilen 79 katılımcının 66'sı Erkek 13'ü kadındır.

Çizelge 3. 44. Cinsiyetlere Göre Katılım

Geçerli			Eksik		Toplam	
Cinsiyet	N	Yüzde	N	Yüzde	N	Yüzde
Erkek	66	90,4%	7	9,6%	73	100,0%
Kadın	13	68,4%	6	31,6%	19	100,0%

Çizelge 3.45.'de görüldüğü gibi, Erkek katılımcılar kadın katılımcılara göre daha yüksek oranda spor müsabakaları ve belgesel izlemeyi tercih etmektedir. Erkek katılımcıların, spor müsabakaları ve belgesel yayınlarına kadın katılımcılara nazaran daha fazla ilgi gösterdiği, Kadın Katılımcıların ise Reality Show ve Film yayınlarına erkek katılımcılara nazaran daha fazla ilgi gösterdiği tespit edilmiştir.

Dizi, tartışma programları ve haberlere her iki cinsiyetten katılımcılar denk oranlarda ilgi göstermektedir.

Çizelge 3. 45. Cinsiyetlere göre dağılım

		Dizi	Film	Spor	Reality	Haber	Tartışma	Belgesel
Erkek	Mean	3,5909	3,0379	3,4394	1,9697	4,3258	2,7121	4,0530
	Minimum	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	2,00
	Maximum	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00	5,00
	Çarpıklık	-,450	-,396	-,498	1,144	-1,504	,306	3,00
	Basıklık	-,950	-,807	-1,614	,014	1,597	-1,219	-,469
Kadın	Mean	3,6923	3,4231	1,7692	3,0385	4,4615	2,7692	3,4615
	Minimum	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
	Maximum	5,00	5,00	4,00	5,00	5,00	5,00	5,00

Çarpıklık	-,975	-,612	1,141	4,00	-2,469	,270	-,626
Basıklık	,124	-,027	-,535	-1,601	6,038	-1,695	-1,356

3.3.6.2. Katılımcıların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı

Türlere göre televizyon izleme alışkanlıklarının eğitim seviyesine göre dağılımı incelendiğinde;

Çizelge 3.46. da görüldüğü gibi, Daha önce eğitim almamış ve ilkokulu terk eden, ilköğretim mezunu, Ortaokul mezunu, lise mezunu katılımcılarda en çok tercih edilen yayın türünün haberler olduğu, Üniversite mezunu katılımcılarda ise en çok tercih edilen yapımın belgesel olduğu tespit edilmiştir.

Dizilere en yüksek ilgiyi eğitimsiz grup gösterirken iken en düşük ilgiyi üniversite mezunu grup göstermektedir. Filmlere en yüksek ilgiyi üniversite mezunları göstermektedir. En düşük ilgi ise eğitimsiz gruptan gösterilmektedir. Spor müsabakalarına ilgi incelendiğinde en yüksek ilgi gösteren grubun ortaokul mezunları olduğu, en düşük ilgiyi gösteren grubun Üniversite mezunları olduğu görülmüştür.

Eğitim seviyesi arttıkça reality showlara gösterilen ilgi azalmaktadır. Ayrıca Üniversite mezunu grubun tüm yapım türleri içerisinde en az ilgi gösterdiği türün de yine reality Showlar olduğu tespit edilmiştir. Haberlere gösterilen ilgi tüm eğitim seviyelerinde yüksektir. Ancak en yüksek ilgi yine eğitimsiz gruptan, en düşük ilgi ise Üniversite mezunu gruptan gösterilmektedir.

Tartışma programlarına gösterilen ilgi lise mezunu gruba kadar eğitim seviyesi arttıkça artmaktadır. Üniversite mezunu grupta bir miktar azalsa da diğer 3 gruptan yine de yüksektir. Belgesellere en düşük ilgiyi eğitimsiz grup gösterirken, en yüksek ilgi üniversite mezunu grup tarafından gösterilmektedir. Lisansüstü mezun sadece 1 katılımcı olduğu için bu hesaplamaya katılmamıştır.

Çizelge 3. 46. Eğitim Durumuna Göre Dağılım-1

Eğitim	Dizi	Film	Spor	Reality
Eğitimsiz	3,7000	2,6000	2,4000	3,1000
İlköğretim	3,6333	2,9667	2,4333	2,4333
Ortaokul	3,6389	2,9722	3,6389	2,1250
Lise	3,6538	3,4231	3,5000	1,9615
Üniversite	3,1667	3,4444	2,2222	1,6111
Eğitim	Haber	Tartışma	Belgesel	
Eğitimsiz	4,6000	2,2000	2,8000	
İlköğretim	4,5000	2,4333	4,2333	
Ortaokul	4,3472	2,4861	3,9722	
Lise	4,4231	3,6154	3,8462	
Üniversite	3,7778	3,3333	4,1111	

Çizelge 3. 47. Eğitim Durumuna Göre Dağılım-2

Geçerli			Eksik		Toplam	
Eğitim	N	Yüzde	N	Yüzde	N	Yüzde
Eğitimsiz	5	62,5%	3	37,5%	8	100,0%
İlköğretim	15	93,8%	1	6,3%	16	100,0%
Ortaokul	36	85,7%	6	14,3%	42	100,0%
Lise	13	86,7%	2	13,3%	15	100,0%

Üniversite	9	90,0%	1	10,0%	10	100,0%
Lisansüstü	1	100,0%	0	0,0%	1	100,0%

3.3.6.3. Katılımcıların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının Suç Gruplarına Göre Dağılımı

Suç türlerine göre izleme alışkanlıkları incelenmiştir. Çizelge 3.55.'de görüldüğü gibi Bu bölümde Cinayet, Hırsızlık, Uyuşturucu, Cinsel, Yaralama, Dolandırıcılık suçları gruplanmıştır. Bazı katılımcılar geçmişte birden fazla suçtan hüküm aldıkları için suç sayısı katılımcı sayısından fazladır. Terör, silahlı tehdit, fuhuşa zorlama, silah bulundurma gibi suçlar yeterli sayıda olmadıkları için bu bölümde dikkate alınmamıştır.

Çizelge 3. 48. Suç Gruplarına göre dağılım sayıları

	Geçerli		Eksik		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Cinayet	14	87,5%	2	12,5%	16	100,0%
Hırsızlık	29	82,9%	6	17,1%	35	100,0%
Uyuşturucu	15	75,0%	5	25,0%	20	100,0%
Cinsel	13	92,9%	1	7,1%	14	100,0%
Yaralama	16	94,1%	1	5,9%	17	100,0%
Dolandırıcılık	12	92,3%	1	7,7%	13	100,0%
Toplam	99		16			

Cinayetten hüküm alan katılımcılar dizi, haber ve belgesel yapımlarına yüksek derecede ilgi gösterirken en düşük ilgiyi Reality Show'lara göstermektedir.

Hırsızlıktan hüküm alan katılımcılar en yüksek oranda haberleri ve belgesel yapımları izlemeyi tercih ederken filmlere ve reality show'lara düşük seviyede ilgi gösterdikleri görülmüştür.

Uyuşturucudan hüküm alan katılımcılar haberlere yüksek oranda ilgi gösterirken tartışma programlarına oldukça düşük oranda ilgi göstermektedir.

Cinsel suçlardan hüküm alan katılımcılar, haberlere ve belgesellere yüksek oranda ilgi gösterirken reality Showlara çok düşük oranda ilgi göstermektedir.

Yaralama suçundan hüküm alan katılımcılar en yüksek oranda haberleri izlerken reality Showlara oldukça az ilgi göstermiştir.

Dolandırıcılık suçlarından hüküm alan katılımcılar haberlere ve belgesellere yüksek oranda ilgi gösterirken reality Showlara düşük ilgi göstermektedir.

Televizyon diziler yaralama ve dolandırıcılık suçları hariç diğer 4 suç grubunun tamamında 3,7 ortalamanın üzerinde tespit edilmiştir. Filmler, Cinayet ve Cinsel suçlarda yüksekken spor dolandırıcılık hariç tüm suç gruplarında ortalama puan almıştır.

Reality Showlar tüm gruplarda ortalama puanın altındadır. Ancak en düşük ilgiyi cinsel suçlardan hüküm alan katılımcılar göstermektedir. Haberler tüm gruplarda 4.0 seviyesinin üzerinde ilgi görmektedir. Tartışma programları tüm gruplarda ortalama ve altındadır. Belgesel programları ise yine tüm suç gruplarında 3,6 seviyesinin üzerindedir.

Çizelge 3. 49. Televizyon İzleme Alışkanlıklarının Suç Gruplarına Göre Dağılımı

		Dizi	Film	Spor	Reality	Haber	Tartışma	Belgesel
Cinayet	Ortalama	4,0714	3,4643	3,0714	1,9286	4,2143	2,9643	4,0714
	Çarpıklık	-1,241	-,752	-,308	1,546	-1,762	,072	-,855
	Basıklık	1,007	-,190	-1,234	2,711	3,165	-1,756	,447
Hırsızlık	Ortalama	3,7069	2,5000	3,5172	2,2069	4,3621	2,3103	3,9310
	Çarpıklık	-,571	-,039	-,580	,812	-,679	,634	-1,128
	Basıklık	-,775	-1,463	-1,651	-,504	-1,219	-,842	1,133
Uyuşturucu	Ortalama	3,7667	2,7333	2,9000	2,6000	4,5667	1,9667	3,6000
	Çarpıklık	-,849	-,095	,089	,320	-2,511	1,334	-,772
	Basıklık	-,230	-1,091	-2,118	-1,665	6,052	1,211	-,443
Cinsel	Ortalama	3,7308	3,6923	3,3846	1,3077	4,0769	2,8462	4,0000
	Çarpıklık	-,737	-1,097	-,482	2,179	-1,126	,310	-,433
	Basıklık	-,152	2,252	-2,051	3,223	-,666	-1,015	-1,190
Yaralama	Ortalama	2,8750	2,7813	3,1563	1,7188	4,3438	2,4375	3,8438
	Çarpıklık	,210	-,231	-,191	1,824	-2,122	,589	-,538
	Basıklık	-,930	-1,485	-1,793	1,692	4,982	-1,040	-1,070
Dolandırıcılık	Ortalama	2,5833	3,0000	2,2083	1,6667	4,5000	3,0000	4,2083
	Çarpıklık	,451	-1,081	,679	1,996	-1,289	,000	-1,126
	Basıklık	1,476	,375	-1,379	2,881	,150	-1,601	,692

3.4. Doyumlar

Katılımcıların televizyon dizilerinde tercih ettiği konuları kronolojik olarak değerlendirdiğimizde;

İlk olarak yabancı yapımları görmekteyiz. Tek kanallı yıllarda tercih şansının çok düşük olduğu da göz önünde bulundurularak o yıllarda yaşamış katılımcılar tarafından entrika ve aksiyon içeren yapımların hatırlandığı görülmektedir. Dallas, Macgyver ve Kara Şimşek hatırlanan başlıca dizilerdir.

Bir sonraki dönemde özellikle 90'lı yıllardan itibaren mahalle, apartman ve aile içi ilişkilere yer veren yapımlar görülmektedir. Mahallenin muhtarları, Bizimkiler, 7 numara katılımcılar tarafından hatırlanıp anlatılmıştır.

2000'lerden sonra mafya hikayeleri ve aşiret hikayelerini işleyen dizilerin yükselişe geçtiği görülmektedir. Birbirinden farklı yapımlar olsalar da iki tür de içinde yüksek oranda şiddet barındırmaktadır. Kurtlar Vadisi, Berivan, Asmalı konak başta olmak üzere bu diziler katılımcılar tarafından anlatılmıştır.

Son olarak tekrardan mahalle ve aile anlatılarının geri döndüğü görülmektedir. Dostluk, birbirini koruyup kollamak gibi mesajları aynı şekilde içlerinde barındırmakla beraber bu kez çok daha fazla şiddet içeren bu yapımlar günümüzde katılımcılar tarafından en yüksek ilgiyi görmektedir. Katılımcılar 90 yıllardaki dizilerden farklı olarak bu kez şiddet konularından bahsetmiş ve bu konulara dair yorum yapmıştır.

Çalışmaya katılan katılımcılara neler izledikleri sorulmuş izledikleri yapımların konularını kendi sözleriyle anlatmaları istenmiş dikkatlerini çeken sahneler sorulmuştur. En beğendikleri karakterler sorulmuş bu karakterleri beğenme sebepleri not alınmıştır.

Bu cevaplar neticesinde elde edilen doyumlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda, Kaçış, arınma, Özenme, kendi yaşamından izler arama, günceli yakalama ve öğrenme, kişisel tatmin, ahlaki ve dini doyumlar tespit edilmiştir.

3.4.1. Kaçış

Uzun çalışma saatleri, toplu taşımada geçen süreler, hayatın sıkıntıları ve üzüntülerinden bunalan insan için televizyon; rahatlamamanın, kafayı boşaltmanın bir yoludur. İzleyici kendisini yormayacak, bir sonraki güne hazırlık sürecinde dinlenebileceği yapımları tercih eder ve bu yapımlar yoluyla belli bir süre için hayattan kaçır. Kaçış doyumunu, genel olarak basit senaryolarla, görsel olarak insanı yormayan görüntülerle ilişkilendirilse de bunun çok ötesindedir.

İzleyici kimi zaman bir simülasyona girer gibi bağlanabileceği yapımlara ilgi duyar. Gerçek hayatla bağlantısını belli bir süre için keserek o yapımın içine girer.

Son dönemlerde türk televizyonlarında psikolojik yapımların yükselişte olduğu görülmektedir. Hapishane dışındaki hayatta reyting sonuçlarında oldukça yüksek izlenmeye sahip bu yapımların hapishane içinde aynı derecede popüler olmadığı görülmüştür. Erkek katılımcılar bu yapımlardan çok az bahsederken kadın katılımcılar arasında görece daha popüler oldukları görülmüştür.

Bu yapımlarda karakterlerin yoğun psikolojik şiddete uğradıkları ve sürekli baskı altında oldukları katılımcıların gözlemledikleri başlıca konulardır. Katılımcıların bu yapımlar ile kaçış ve arınma doyumların yaşadıkları düşünülmektedir. Kaçış doyumunu genelde daha rahata, kolay anlaşılabilir olana, zihni yormayana yönlenmekle ilişkilendirilse de zor yollarında kaçış için bir seçenek olduğu görülmüştür. Fiziksel şiddetin olduğu yapımlardan farklı olarak psikolojik baskı ve şiddet yapımların her anına sirayet etmektedir. Tamamen odaklanmış olan izleyici bu dizi süresince başka hiçbir şeyle ilgilenmeksizin bu yapımın içerisine bir simülasyondaymışçasına kapılmaktadır.

Spor müsabakaları da kaçışın bir parçasıdır. Özellikle erkek katılımcılar için koşu­larında bulunan imkanlar ölçüsünde hafta sonları yayınlanan maçlar cezaevinin rutininden sıyrılma­larına yardım etmektedir.

3.4.2. Özenme

Özenme, imrenme, farklı olanı tanıma çabası, çalışılan grupta en yüksek oranda görülen doyumdur. Katılımcılardan görüşmeler sırasında, izledikleri televizyon dizilerini, filmleri, programları anlatmaları istendiğinde yapımlarda kendi hayatlarından farklı yaşamları vurguladıkları görülmüştür. Özenilen sahip olunmak istenen bu yaşamlar çeşitlilik göstermektedir.

Birçok katılımcı lüks yaşamlara özendiğini ifade etmiştir, izledikleri bir yapımın konusunu anlatmaları istendiğinde zengin kız, malikanede yaşam gibi vurguların yapıldığı görülmüştür. Brezilya dizisi veya pembe dizi olarak da anılan dizilerin özellikle kadın katılımcılar tarafından izlendiği görülmüştür. Aşırı lüks yaşamlar bu noktada temel ilgi gösterilen konu olmakla birlikte katılımcıların kendi hayatlarında yaşayamadıkları serbest yaşam tarzının da bu dizileri cazip yapan bir diğer etken olduğu düşünülmektedir.

Kadın katılımcılar fiziksel olarak güzel ve başarılı kadın karakterlere, erkek katılımcılar ise fiziksel olarak güçlü ve sözü dinlenen erkek karakterlere vurgu yapmaktadır.

Bir diğer özenilen konu illegal yaşamlardır. Suç işlese dahi bu suçu önemli bir sebep için işleyen çevresi tarafından saygı gören karakterlere imrenildiği görülmüştür.

Kurtlar Vadisi dizisinin yayınlandığı dönemde de hapishanede olan mahkumlar o dönem dizinin ekstra bir ilgi gördüğünü, bazı diğer mahkumların takım elbiselerini giyip televizyonun karşısına geçtiğini, dizideki karakterler gibi hareket edip konuşmanın o dönem çok yaygın olduğunu anlatmıştır.

Mahalle yaşamları üzerine dizilerin katılımcılar tarafından çokça izlendiği görülmüştür. Bu dizilerin çoğunlukla suç ile ilişkili hikayelere sahip oldukları görülmüştür. Bu dizilere konu mahalleler gayrimeşru işlerin yapıldığı, çeteleşmenin sıkça görüldüğü yerlerdir, dışarıya karşı sert olan mahalle sakinleri kendi içlerinde birbirlerine bağlı ve oldukça korumacıdır. Bu dostluk bağları katılımcılar tarafından sıkça vurgulanmaktadır. Katılımcılar bu yapımlarda hem kendi yaşamlarından parçalar bulduklarını hem de oradaki dostluğu özlediklerini ifade etmişleridir. Bazı katılımcılar aile ortamının nasıl bir şey olduğun televizyondan gördüklerini ve o ortamlara çok özendiklerini ifade etmiştir.

Bunu yanında aşiret yaşamları gibi yaşam şekillerinin de özellikle kadın katılımcılar tarafından ilgi gördüğü ve dikkat edildiği görülmüştür. Bu yapımlarda baskın erkek karakterler ve o erkek karakterlerin kadınları kendi yaşamlarına uydurma çabaları katılımcılar tarafından vurgulanmıştır.

Bir katılımcı bazı kanallarda düğün kayıtlarının yayınladığını izlerken kendini orada hissettiğini ve ağladığını ifade etmiştir. Bir diğer katılımcı neden benim hayatımda böyle değil dediğini ifade etmiş ve bir dizideki kadın karaktere özendiği söylemiştir.

Tarih dizilerine ilginin çok yoğun olduğu görülmüştür. Özellikle erkek mahkumlar 20-30 kişilik koğuşlarda kaldıklarından dolayı haftalık izlenecek dizileri önceden kendi aralarında anlaşılarak belirlemektedir. Bu çerçevede her gün izlenecek

olan dizinin belli olduğu ve yine çoğunluk tarafından izlemekten vazgeçip başka kanala geçilmesi karar verilmeden o dizinin haftalık olarak izlenmeye devam edildiği farklı koğuşlarda kalan mahkumlarca ifade edilmiştir. Haftalık programın ortalama 2 gününde tarih dizilerinin seçildiği görülmüştür. Katılımcılar bu yapımları sevme sebeplerini o hayatların içinde olma arzularıyla açıklamıştır.

Cezaevi gibi insanların özgürlüklerinin kısıtlandığı ve tüm rutinlerinin belirlendiği yerlerde kişini kendisine tamamen özgür olabildiği bir tek kendi zihni kalmaktadır. Çoğu katılımcı işledikleri suçları kabul etseler dahi farklı bir ortamda yetişmeleri durumunda daha farklı sonuçlar alabileceklerine ve daha iyi bir yaşam sürebileceklerine inanmaktadır.

Aradıkları doyum da bu inanç ile ilişkilidir. Televizyonda tercih edilen, izlemekten keyif alınan, akıllarına kazıdıkları sahnelerde yine bu doyumları ile ilişkilidir. Birçok başka doyumda olduğu gibi imrenme doyumunda da televizyon güvenli bir ortam sağlamaktadır. Örneğin, çokça şiddet içeren illegal bir yaşamın hayalini kuran bir kişi televizyon sayesinde bu doyumunu elde ederken o yaşamın fiziksel zararlı etkilerinden de kendisini koruyabilmektedir.

3.4.3. Kendi Yaşamından İzler Arama

İnsan doğası gereği kendine benzeyene yaklaşır ve sosyal çevresini de bu benzerlikler üzerine inşa eder. Benzeyene dair arayış fiziki çevrenin ötesinde, izleme alışkanlıklarını da etkiler. Kendisinin hayat hikayesine benzer olayları televizyonda gören kişi o yapımlı izlemeyi tercih edebilir.

Bir dönem Türk televizyonlarında çok popüler olan yoğun dram içeren Üvey Baba gibi diziler katılımcılar tarafından aile şiddeti yönünden değerlendirilmektedir. O dönemlerde çocuk olan kadın katılımcılar bu dizideki lamia karakterini kendi yaşamlarına benzettiklerini ifade etmişlerdir.

Ailesiyle sorunları olduğunu, şiddet gördüğünü ifade eden mahkumlar bu konuları işleyen yapımları hatırlamakta ve dizilerden bahsetmektedir. “İnsan Tv’de kendine yakın olanı seçiyor” cümlesi birçok katılımcı tarafından kullanılmıştır. Katılımcıların kendilerine yakın gördükleri karakterleri ve o karakterlerin hikayelerini daha iyi hatırladıkları görülmüştür.

Bunun yanında benzer olanı görmek yüzleşmeyi de getirdiği için bu yapımlardan kaçınıldığı da görülmüştür. Televizyonda kendi suçuna benzer olayları gördüğünde neler yaptıkları, sorulduğunda katılımcıların bir kısmı izlemediğini mümkünse kanalı değiştirdiğini ya da televizyon başından ayrıldığını ifade etmiştir.

3.4.4. Arınma

Kitle iletişim araçlarından elde edilen bir diğer başat doyum arınma arzusudur. Özellikle görsel şiddet sahneleri, korku ve gerilim ile ilişkilendirilse de komedi, dram ve hatta romantik yapımlar da dahi bu doyum aranmaktadır. Bu arınma, bir kaçış sahnesinde kendisini kağanın ya da kovalayanın yerine koyarak, korku filmi izlerken gerilerek, duygusal sahnede ağlayarak sağlanabilir. İzleyici bu gereksinimleri gereği izleyeceği yapımları seçer.

Çalışmada korku, gerilim yapımlarının da katılımcılar tarafından sıkça olmasa da vurgulandığı görülmüştür. Kimi katılımcılar, insanlar korktuğunda mutlu olduğunu ifade etmiştir. Bu yapımlar genelde kaçış sahneleri ekseninde değerlendirilmektedir. Katılımcılara bu yapımlarda kendilerini kaçan mı yoksa kovalayan tarafın mı yerine koyduğu sorulduğunda her iki cevabında alındığı görülmekle birlikte bu yapımlardan bahseden katılımcıların ekseriyeti akıllıca kaçmaya, planlı hareket etmeye vurgu yapmış, aklını kullanan karakterlere övgüde bulunmuştur.

Bazı katılımcılar izledikleri yapımları heyecanlı olarak tanımlamıştır. Aksiyon sahneleri, kimi zaman romantik sahneler katılımcılara heyecan vermektedir. Bu sahnelerin inşasında müzik önemli bir faktördür. Katılımcılar da aksiyon dizilerindeki rap müzik sahnelerine vurgu yapmıştır.

Özellikle baş rollerin içinde bulunduğu romantik sahneler katılımcılar tarafından hatırlanmaktadır. Bu sahneler tanımlanırken sahnenin geçtiği ortam ek bir soru sorulmaksızın katılımcı tarafından ifade edilmiştir. Galata kulesi, kız kulesi gibi mekanlar Türk dizilerinde sıkça kullanılan romantik buluşma ortamlarıdır. Katılımcılar tarafından bu romantik sahneler öncesinde ve sonrasında yaşanan bir takım dram sahneleriyle birlikte ele alınmaktadır. Baş rol karakterin eşiyle galata kulesindeki sahnesi eşin öldüğü bilgisiyle birlikte verilmektedir.

Gerçek hayat uyarlamaları, konuları itibariyle farklı doyumlara hizmet edebilir. Hayatlarında halihazırda dram olan bir kitle için yine dram içeren bu yapımlar gerçeğin bir yeniden inşası anlamına gelir ve bir arınma doyumunu yaratır. Benzer hayatları yaşayan kişiler bu yapımlarda kendilerinin yapamadıklarını yapanları görerek bir tür arınma yaşarlar.

İzledikleri yapımlardan akıllarına gelen bir sahne sorulduğunda yoğun şekilde şiddet içeren sahnelerin katılımcılar tarafından anlatıldığı görülmüştür. Görsel şiddetin yardımıyla doyuma ulaşılmaktadır. Burada aranan doyum farklı hayatlara özenme ve kaçış olmakla birlikte en ağırlıklı olarak arınma arzusudur.

3.4.5. Ahlaki Doyum

Bu doyum, çalışılan grupta büyük ölçüde dini vurgularla birlikte görülmüştür. İzleyici ahlaki olarak yanlış bulduğu ve doğru bulduklarını izler. Yanlış bulduklarını eleştirerek kendisini daha yüksek bir konuma yerleştirir.

Katılımcılarca televizyon dizileri sıkça ahlaki yönden eleştirilmektedir. Açık sahneler şeklinde ifade edilen sahnelerin gösterimi, aldatma üzerine konuların işlenmesi ve hatta güçlü ve özgür kadın figürlerinin olmasının ahlaki açıdan eleştirildiği görülmüştür.

Katılımcılar, bu yapımların toplumda boşanma sayılarını arttırdıklarından, aileye zarar verdiklerinden şikâyet etmektedirler. Aile değerlerine sürekli olarak vurgu yapıldığı görülmektedir. Ve fakat bu dizilerden şikâyet eden katılımcılar aynı zamanda bu dizileri de izlemektedir. Ahlaki açıdan sıkıntılı gördükleri konuları izleyerek onlar gibi olmadıkları inancıyla kendisini rahatlatmakta ve iyi hissetmektedir. Böylece işledikleri suçlardan ötürü toplumca eleştirilen ve kimi zaman dışlanan bu kişiler toplumu eleştirme ve kendisini yüceltme fırsatı bulmaktadır.

“TV insanı hem yozlaştırıyor hem geliştiriyor” sözü birçok katılımcı tarafından sarf edilmiştir. Katılımcılar tarafından erdeme sıkça vurgu yapılmaktadır. Dizilerde suçunu itiraf eden karakterler övülmektedir.

Tarih dizilerinden elde edilen bir diğer doyumunda yine ahlakla ilişkili olduğu anlaşılmıştır. Bir kısım katılımcı günümüzün ahlak sorunlarından yakınmış ve eskiyi ahlaki açıdan daha doğru buldukları için bu yapımları tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Çoğu zaman ahlaki vurgular ile dini vurgular bu yapımlara dair görüşlerde de beraber görülmektedir. Özellikle erkek katılımcıların önemli bir kısmı izledikleri dizilerde en dikkatlerini çeken karakterlere tarihi dizilerdeki karakteri örnek vermiştir. Katılımcılar bu karakterleri, liderlik vasıfları ve güçlü karakterleri yönünden öne çıkarırken dine olan bakışlarını ve kendi ifadeleriyle “imanlarını” da övmektedirler.

3.4.6. Günceli Yakalama ve Öğrenme

Kitle iletişim araçları sayesinde çevre genişlemiştir. Görmediği yerleri, tanımadığı insanları çevre sayesinde görüp, tanıma imkânı bulan insan bu arayıştan da bir doyum elde eder. Televizyon hapisanedeki yaşam düşünüldüğünde günceli yakalamanın en hızlı yoludur. Haberler hapisanede çok yüksek oranda izlenmektedir.

Son dönemde hukuki konuları işleyen dizilerin popüler oldukları görülmüştür. Bu dizilerin konusu olarak, ahlaklı işini düzgün yapan kişiler ile suç işleyen bir tanıdığını kayıran kişilerin rekabeti katılımcılarca vurgulanmaktadır. Bu diziler ile katılımcılar dizideki olayı çözmeye çalışırken kendi suçlarını da bir kez daha tartmakta ve değerlendirmektedir. Kimi katılımcılar bu yapımların bir anlamda öğretici olduğunu da ifade etmiştir. Olumlu anlamda hukuki konuları öğrendiklerini olumsuz olarak da bir suçu yakalanmadan nasıl işlenebileceğine dair ipucu verildiğini ifade etmişlerdir.

Hapishane içinde haber programları çok yüksek oranda takip etmektedir. Katılımcılar haberlerde dikkatlerini çeken konular sorulduğunda, ekonomiden, politikadan bahsetmiş, en yüksek oranda af ile ilgili haberleri takip ettiklerini ifade etmişlerdir.

Devlet konularını anlatan yapımlar yine son dönemin yükselişte olan bir diğer dizi türüdür. Bu yapımları anlatması istenen katılımcılar bu diziler sayesinde bilmedikleri şeyleri öğrendiklerini, “büyük oyun” şeklinde ifade ettikleri konuları daha iyi gördüklerini anlatmışlardır. Bu dizileri izleyen katılımcıların bir kısmı, tamamen gerçekçi ve çoğunlukla gerçekçi bulurken bir kısım katılımcı da inandırıcı olmadıklarını ve gerçekleri çarpıttıklarını ifade etmektedir.

Baskıcı aileleri olduğunu anlatan katılımcılar televizyonun dış dünyayı görmelerini ve keşfetmelerini sağladığını anlatmıştır. Bazı katılımcılar televizyon sayesinde kendisini geliştirdiğini, dışarıda nasıl davranması gerektiğini öğrendiğini, karşı cinsle nasıl diyalog kuracağını televizyondan öğrendiğini ifade etmiştir.

Yarışma programları tüm eğitim seviyelerinde ilgi görmektedir. Katılımcılar için bu programlar yarışmanın stresi olmadan yarışmak anlamına gelmektedir. Bir anlamda herhangi bir risk olmaksızın kendini kanıtlama arzusuna hizmet etmektedirler. Bunun yanında bir diğer motivasyonda bilgi edinmektir. Katılımcılar bu programlardan faydalandıklarını eğitici bulduklarını ifade etmişlerdir.

3.4.7. Kişisel Tatmin

Türk televizyonlarında birçok türde yarışma programı yayınlanmaktadır. Bilgi yarışmaları, fiziksel güç ve özveriye dayanan hayatta kalma programları, ses yarışmaları, mutfak becerileri üzerine yarışmalar başlıca konu başlıkları olarak sayılabilir. En yaygın olarak izlenen yarışma programı türünün ses yarışmaları olduğu görülmüştür. Mutfak becerileri üzerine yarışmalar da özellikle kadın katılımcılar tarafından tercih edilmektedir.

Ses yarışmaları, müziğin doğasında olan doyumları sağlamanın yanında rekabetten dolayı bir doyum yaratmaktadır. Yarışma programları genel anlamda desteklenen adayın başarılı olması durumunda bir tatmin duygusu da oluşturmaktadır. Bu tatmin arayışı da başlı başına bir doyumdur.

Televizyon sosyalleşme ve aile bağları açısından da aracılık yapmaktadır. Katılımcılar anne ve babalarıyla, arkadaşlarıyla beraber izledikleri, dizilerden ve filmlerden bahsetmiştir. İzlenen konular bir sohbet konusu olarak da kullanıldığı görülmüştür. Sosyal doyumun olduğu da görülmüştür.

4. TARTIŞMA

Ceza infaz kurumlarında gazete, dışarıdaki dünyaya dair bilgi almanın ve günceli yakalamanın öncelikli yoludur. Mahkûmlar yazı yazarak gazetelere abone olma hakkına sahiptir. Yazdıkları gazeteler günlük olarak gelmekte ve mahkûmlar gerek kendi gazetelerini, gerekse başka mahkûmların gazetelerini okuyarak dış dünyadan haberleri öğrenmeye çalışmaktadır.

Toplumun çeşitli kesimlerinden 160 kişi ile gerçekleştirilen araştırmada, katılımcıların yüzde 13,1'inin gazete okumadığı, yüzde 34,4'ünün seyrek okuduğu, yüzde 23,8'inin sıklıkla okuduğu, yüzde 28,8'inin her gün okuduğu tespit edilmiştir.(Güçlü ve Kökmen, 2014)

Eskişehir'de 925 katılımcı ile yapılan araştırmada, katılımcıların gazete okumakta elde ettiği doyumları, bilgi edinme, zaman geçirme, eğlenme, kendini gerçekleştirme olarak sınıflanmıştır. (Bayram, 2008)

1981 sonbaharında Amerika'nın Batı şehirlerinde telefon yoluyla 543 yetişkinle yapılan görüşmelerde, katılımcıların kullanım ve doyumları ölçülmüş, gazete okumaktan elde edilen doyumların, mutluluk, eğlence, kendini geliştirme, zaman geçirme, yerele dair bilgiler edinme, günceli yakalama arzusu, hikaye biriktirme, sosyalleşme ve reklamlar olduğu tespit edilmiştir. (Towers, 1985)

Hapishane dışında bir insan zamanını nasıl değerlendireceği konusunda özgürdür. Ancak hapishane sınırları içerisinde zaman hapishane sistemini kontrol edenin elindedir ve sistemde buna uygun olarak inşa edilmiştir. Özgür iradenin yeri sistemin belirlediği rutinlerle dolar. Rutinler özgürlüğü sınırlandırırken, hapishanenin

her anlamda sınırlarının çizilmesi anlamına da geldiğinden mahkûmlara bir güven duygusu verir.(Cope, 2003)

Hapishane içine adım atıldığı andan itibaren, her noktasında kural olan bir sistem olduğu görülmektedir. İçeri nasıl gireceğiniz, yanınızda hangi araçları içeriye götüreceğiniz, hangi kapıları geçip hangilerini geçemeyeceğiniz, hangi koridorlarda yalnız yürüyüp hangilerinde yanınızda bir görevliyle hareket edeceğiniz her zaman için belli kurallara tabiidir.

İlk kontrolün yapıldığı, içeriye girenlerin üzerinin arandığı ve XR cihazının olduğu ilk alanı geçip koğuşların, kantinin, kütüphanenin olduğu alana geçildiği andan itibaren tedbirler iki kat arttırılmakta, ağır demir kapılar dışarıdan içeriye hareket edenler için duvarda bulunan bir düğmeye basılarak açılmaktadır. Bir kapı kapanmadan bir sonraki kapı açılmıyor. Hapishane içerisinde birçok kapı bulunmaktadır. Bir yerden bir yere hareket ederken normal hayatta gerekmeyeceği kadar kapıdan geçilmektedir. Bu kapılar içeride düzeni sağlamanın, olası bir istenmeyen olayı yavaşlatmanın ve sınırlandırmanın bir yoludur.

Dışarıdaki hayata benzer olarak para hapishane içerisinde de oldukça önemli bir meseledir. Mahkûmların aileleri ve yakınları dışarıdan içeride bulunan mahkûmun kantin hesabına para yatırmaktadır. Bunun dışında belli şartları sağlayan mahkûmlar İş Yurtları bünyesinde çalışma imkânı bulabilmekte ve buradan da bir gelir elde etmektedir. Ancak dışarıdan yatırılan para veya içeride üreterek kazanılan para nakit olarak mahkûma verilmemekte doğrudan kantin hesabına yatmaktadır. Mahkûm ihtiyaçlarını sadece kantinde satılan ürünlerden satın alarak sağlamaktadır.

Mahkûmlar için sabah kalkılacak ve sayım verilecek saat, çalışan mahkûmların görev yerlerine hareket saatleri, kahvaltı, öğlen yemeği ve akşam yemeklerinin

dağıtım saatleri bellidir. Bu hareketlerin ve saatlerin belli olması hapishane sisteminin doğasında olan bir kısıtlama şeklidir. Rutinler mahkûmların özgürlüğünü sınırlandırdığı kadar üzerlerindeki sorumluluğu da azaltmaktadır.

Ancak tüm bu kurallar ve rutinlere rağmen zamanın büyük bir çoğunluğu yine de mahkûma kalmaktadır. Aslında sistem hapishane içerisinde sadece rutinler koyduğu bölümü belirlemez, rutinler dışındaki zaman da yine sistemin kontrolündedir. Herhangi bir iş yapılmayan, mahkûmun kendi kendine kaldığı zamanlar da aslında cezanın bir parçasıdır.

Mahkûm, içeride kendine kalan zamanı birtakım faaliyetlerle doldurmalıdır. Havalandırma, koğu arkadaşlarıyla sohbet bir yol olmakla birlikte aslında hala rutinin bir parçasıdır. Çünkü havalandırma aynı hareketlerin sürekli tekrar edilmesinden ibarettir ve hayatlarında büyük değişiklikler olmayan, yeni olaylar yaşamayan insanlar için sohbet cazibesini kısa süre sonra kaybeder.

İşte bu noktada devreye giren televizyon mahkûm için çok önemli bir zaman doldurma yoludur. Kendi tercihlerine bağlı doyumları oldukça kısıtlanan biri için televizyon bu doyumları karşılamanın çok önemli bir yoludur.

Televizyon izlemek mahkûmlara, dışarıdaki dünya ile benzer deneyimleri paylaşmak, kapalı ortamın dışına çıkmak, zaman geçirmek, hüküm altında olunan bir yerde kendi kararlarını kısıtlıda olsa verme şansına erişmek ve mahremiyet gibi faydalar sağlar. (Knight, 2008)

Sigara, su, çikolata bisküvi gibi ürünlerin yanında televizyon da kantinde satılmaktadır. L1, L2 ve T tipi cezaevinde görüşülen mahkûmların koğuşlarında

bulunan ortak alanda bir televizyon bulunmaktadır. Koğuşların yapısı, görüşmeler sırasında katılımcıların anlattığından öğrenildiği kadarıyla, 2 katlı olarak planlanmıştır. Alt katta mutfak ve ortak alanın bulunduğu geniş bir alan vardır. Mahkûmlar televizyonu burada sandalyeye oturarak izlemektedir. Üst kat ve bazı koğuşlarda ortak alanın arkasında kalan bölüm ise mahkûmların yataklarının bulunduğu bölümdür. Bu yatakhane 4'er kişinin kalabileceği bölmelere ayrılmış durumdadır. Cezaevlerinde zaman zaman yoğunluk nedeniyle bölmelerin içine yere ek yatak atıldığı mahkûmlar tarafından ifade edilmiştir.

Her koğuşun önünde 4 tarafı duvarla çevrili üstü açık bir havalandırma alanı bulunmaktadır. O koğuşta kalan mahkûmlar bu alanda havalandırmaya çıkmaktadır. Havalandırma alanı cezaevinin bütün koğuşlarının bağlandığı koridorla koğuşların arasında kalmaktadır. Mahkûm İnfaz memuru eşliğinde Ceza İnfaz Kurumunun başka bir alanına götürüldüğünde önce bir kapıdan geçerek havalandırmaya çıkmakta ardından bir kapıdan daha geçerek koğuşlarına girmektedir.

Kadın Kapalı Cezaevinde yapılan görüşmelere katılan kadın mahkûmlar, bölmelerde tek veya iki kişi kaldıklarını, her bölmede televizyona izin verildiğini ifade etmişlerdir.

Katılımcılar kantinde satılan televizyonun kimi zaman satın alırken kendilerine pahalı geldiğini ancak hapishane ortamında bunun ciddi bir ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir. Kadın katılımcılardan bazıları bölmesinde televizyon olmadığını, televizyon izlemek için diğer arkadaşlarının bölmesine gittiğini ifade etmiştir.

Mahkûmlar ve cezaevi sistemi ikili bir yapı oluşturur. Televizyon her iki taraf için de çeşitli kolaylıklar sağlar.

Mahkûmlar için başka şekillerde dolması pek de mümkün olmayan çok ciddi uzunlukta bir zamanı doldurmanın bir yoludur televizyon. Ayrıca hüküm altında olmanın doğası gereği uzak kalınan birçok gereksinimi karşılamanın da yegâne yoludur. Bu gereksinimler pek tabii olarak doyumlarla ilişkilidir.⁶

Diğer yandan televizyon sadece mahkûm için faydalı değildir. Aynı zamanda cezaevi yönetimi için de mahkûm üzerinde kurulan otoritenin bir vasıtası ve kolaylaştırıcısıdır.

Sistem, televizyon vasıtasıyla mahkûm üzerinde bazı kontrollerde bulunur. Davranış biçimlerine göre televizyonu verir veya geri alabilir bu sayede bir tür ödül-ceza sistemi uygulayarak kontrol sağlar. Tüm cezaevi sistemi içerisinde televizyonun koğuştaki ve özellikle hücrede mevcudiyeti mahkûmun yönetim karşısındaki durumunun bir işaretidir. Mahkûmun zamanını bir şekilde doldurması, mahkûm için olduğu kadar yönetim içinde bir gereklilik olduğundan, televizyonun varlığı yönetim açısından mali yönden de olabilecek en uygun yoldur. Böylece mahkûmlar yönetimin istemeyeceği başka birtakım işlerden de uzak durular. (Knight, 2008)

Televizyon satın almanın sadece gereken paraya bağlı olmadığı, bunun yanında cezaevi yönetiminin iznine de tabii olduğu, görülmüştür. Cezaevi yönetimi bazı koğuştaki televizyon alınmasına izin vermemekte olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmiştir.

Hapishanede televizyona erişim bir ayrıcalıktır. İyi halin devamı süresince ve gösterilen iyi halin dozu ölçüsünde televizyona erişime izin verilir. Hapishane

⁶ (Jewkes, 2002)

yönetimi ile mahkum arasında bu durum sürekli olarak değerlendirme altındadır. (Sykes, 1958; Akt. Knight, 2008)

Ayrıca yönetim kimi olaylarda koşullarda bulunan televizyona el koyduğu, durumun düzeldiğine kanaat getirildiği takdirde geri verildiği ifade edilmiştir. Televizyonu alma ve geri verme ya da vermeme hakkı cezaevi yönetiminde olduğu görülmüştür.

Kadın kapalı Ceza ve İnfaz kurumunda bulunan kadın katılımcılar hücre cezası aldıklarında kendi bölmelerine kapatıldıklarını, ceza süresince televizyonlarının bölmelerinden alındığını, cezanın tamamlanmasının ardından geri verildiğini ifade etmişlerdir.

Ceza ve İnfaz Kurumlarında satın alınabilen televizyonlarda Trt kanalları, Show TV, Star TV, Kanal D, Fox TV gibi karasal yayınların yanı sıra film kanalları ve Türkiye Süper Ligi maçlarının yayınlandığı Bein Sports kanalının bulunduğu tespit edilmiştir. Yönetim televizyonun mevcudiyeti konusunda karar verici mercii olmakla birlikte koşutta izlenecek kanallara karışmamaktadır.

Televizyonun izleneceği saatlerle ilgili çoğu katılımcı bu duruma yönetimin karışmadığını ifade etmiştir. Fakat bazı katılımcılar kendi koşullarında saat gece 12:00 ile Sabah 08:00 arasında yönetim kararıyla televizyonun kapatıldığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar bunun sebebine değinmemiş olsalar da bu kararın geçmişte o koşutta yaşanan olaylarla ilgili ek bir yaptırım olduğu düşünülmektedir.

İzlenecek kanallar ve izleme saatleriyle alakalı yönetimin bir karar vermediği koşullarda, her koşutta değişmekle beraber birtakım kararlar alındığı görülmektedir.

Kanalların seçiminde katılımcıların büyük çoğunluğu kendi koğuşlarında oylama yapıldığını ifade etmiştir. Dizilerin izleneceği günler zaten düzenli devam eden diziler için bellidir. Halihazırda devam eden ve izlenmesine daha önce karar verilen bir yapımın saatinde başka kanalda yeni bir dizi başladıysa, hangisinin izleneceğiyle ilgili yeni bir oylama yapılmaktadır.

Bazı koğuşlarda izlenecek yayın ile ilgili karar meydancıya bırakılmaktadır. Meydancı genellikle diğer mahkûmlar tarafından seçilmektedir. Saygı duyulan, koğuş düzenini sağlayacak bir kişiye bu görev verilmektedir. Meydancı yemeğin dağıtılmasından içerideki temizliğe kadar koğuşta bulunan işlerle ilgilenir. Bu işleri yapması gereken kişileri günlük olarak görevlendirir. Meydancıda çoğu zaman izlenecek kanalla ilgili koğuş arkadaşlarına danışmaktadır.

Katılımcıların hepsi şu anda kaldıkları koğuşlarda ağa denilen diğer mahkumlara baskın çıkan ve onları yöneten kişini olmadığını söylemiştir. Beklenmedik şekilde görüşülen mahkûmların koğuşlarında bir tür demokrasinin hâkim olduğu görülmüştür. Ancak katılımcıların bazıları daha önce kaldıkları bazı cezaevlerinde ve bazı koğuşlarda bunun daha değişik olduğunu ifade etmişlerdir.

Kimi koğuşlarda, özellikle eski büyük koğuşlarda bir ağanın bulunduğunu, bu kişinin kimin hangi yatakta yatacağına kadar karıştığını, televizyon izleme sırasında bu kişinin kumandayı elinde tuttuğunu kimi zamanda kendi çevresindeki yakın kişilere verdiğini hangi kanalın izleneceğine ağanın veyahut onun seçtiği kişinin karar verdiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcıların ifade ettiği şekliyle, bu ağalar ve çevresindeki insanlar en önde oturmakta koğuştaki ağanın belirlediği konuma göre sıra önden arkaya doğru ilerlemektedir.

Sincan Kadın Kapalı Cezaevinde koğuş sisteminin erkek cezaevlerindeki koğuş sisteminden daha farklı olduğu tespit edilmiştir. Kadın mahkûmlar bölmelerde bir veya iki kişi kalmaktadır. Her bölmede televizyona izin verilmektedir. Mahkûmlar yeterli parayı ödeyebildikleri takdirde bölmelerine televizyon alma konusunda serbesttirler. Hangi kanalı izleyeceklerine yine yönetim karışmamakta o bölmede kalan mahkûm ya da mahkûmlar karar vermektedir.

Kimi kadın katılımcı bu kararı ortak verdiklerini kimi ise arkadaşına devrettiğini ifade etmiştir. Bölmesinde televizyonu olmayan mahkûmlar arkadaşlarının odasına gitmektedir. Kimi zaman, kendi odalarında televizyon olsa da bazı yapımları bir araya gelerek beraber izlemekte olduklarını ifade etmişlerdir.

Televizyon karşısında geçen zaman diğer aktivitelere nazaran daha yavaş akar. O nedenle hapisanede televizyon izlemek can sıkıntısından kurtulmanın bir yolu olabileceği gibi ek bir sıkıntı da yaratabilir. (Knight, 2008)

Sincan Ceza ve İnfaz Kurumları yerleşkesinde bulunan, 1 nolu L tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumu, 2 nolu L tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumu, T Tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumu, Kadın Kapalı Ceza ve İnfaz kurumlarında yapılan görüşmelerde, katılımcılar televizyonun içeride bulunan kantinde satıldığını ifade etmişlerdir.

1997 yılında Belçika bulunan 5 cezaevinde kalmakta olan mahkûmlarla yapılan 177 anket ve 33 derinlemesine görüşmede, televizyonun hapisanede en popüler kitle iletişim aracı olduğu, ortalama izleme süresinin hafta içi 309, Cuma günleri 341 ve hafta sonları 400 dakika olduğunu tespit edilmiştir. (Vandebosch, 2000)

İstanbulda 15-17 yaş aralığındaki Madde kullanan ve kullanmayan 3483 lise 2 öğrencisiyle yapılan araştırmada, öğrencilerin aktivitelere katılımı karşılaştırılmış, sinemaya gitme oranı madde denemeyenlerde 40.9 deneyenlerde 44.1, gazete okuma oranı denemeyenlerde 94,7 deneyenlerde 90,8, internet kullanma oranı denemeyenlerde 54.4, deneyenlerde 67,0, televizyon izleme oranı denemeyenlerde 49.1 deneyenlerde 52.1, müzik konserine gitme oranı denemeyenlerde 7.4 deneyenlerde 15.8, film tiyatro festivallerine gitme oranı denemeyenlerde 26.4, deneyenlerde 31.7 tespit edilmiştir.(Ögel ve ark., 2007)

Kayseride 1017 kişi ile yapılan anket çalışmasında, en çok takip edilen program türünün haber programları olduğu, yarışma programları, yerli diziler, dini programlar, yerel programlar ve yabancı filmlerin diğer çok takip edilen programlar olduğu, cinsel içerikli programlar, kadın ve çocuk programlarının ise en az izlenen program türleri olduğu tespit edilmiştir.(Koçer, 2013)

RTÜK 2014 yılında yayınladığı kitapçıkta, program türlerini 8 ana başlıkta toplamıştır. Bu türler Haber, Güncel Programlar, Kültür Programları, Eğitim programları, Drama, eğlence programları, çocuk programları, ticari iletişim ve tanıtım ve diğer şeklinde sıralanmıştır. (Rtük 2014)

2018 yılında yapılan araştırmada trt, atv, kanal D, star tv, fox tv, Show tv 1 haftalık yayın akışındaki programların türleri incelenmiş, yayın türlerinin en yüksek yüzdelik oran bakımından Trt, ATV, Kanal D, Star TV, Fox Tv, için drama olduğu Show Tv için ise eğlence programları olduğu, en düşük oranda yayınlanan türlerin Kültür ve gerçek yaşam programları olduğu, çocuk programlarının ise hiç yayınlanmadığı tespit edilmiştir. (Olgundeniz ve Bilis, 2020)

İnsomniadan şikayet eden 102, şikayet etmeyen 61 olmak üzere toplam 163 mahkum üzerine yapılan çalışmada, iyi bir uyku düzenine sahip mahkumların %82'si televizyon izlerken, insomniadan şikayetçi mahkumların yüzde 61'inin televizyon izlediği tespit edilmiştir. (Elger, 2009)

Doyumlara dair

Kitle iletişim araçlarından elde edilen doyumlar, günlük hayattan kaçış, günceli yakalamak, zaman geçirmek, reklamlardan faydalanmak olarak sıralanabilir. (Alemdar ve Erdoğan, 1990; Akt. Bayram, 2008)

İzleyicilerin yarışma programlarını hangi doyumları elde etmek için izlediğinin incelendiği bir araştırmada, katılımcılar bu programlardan alınan doyumlara göre 4 ana gruba ayrıldığı tespit edilmiştir. Bunlar kendisini yarışmacı ve uzmanlarla karşılaştırarak başarılı olduğunun hayalini kuran yani şahsi tatmin duygusunun peşinde olanlar, Birlikte izlediği insanlarla yarışmak ve sonrasında sohbetine bu yarışmayı konu etmek isteyen sosyal ilişkiler için izleyenler, yarışmanın heyecanını seven ve kendi hayatından kaçmak isteyenler, öğrenme amacı güdenler olarak sıralanmıştır(Mcquail, 1972; Akt. Fiske, 2014)

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın amaçları doğrultusunda ve elde edilen bulgular ışığında, görüşme gerçekleştirilen 92 mahkûmun 73'ü erkek, 19'u kadındır. Mahkûmların yaşları 19 ile 56 yaş arasında değişmektedir. Çalışmada en yoğun eğitim grubu ortaokul mezunlarıdır.

Katılımcılar temelde, Cinayet, hırsızlık, uyuşturucu, cinsel, yaralama ve dolandırıcılık olmak üzere 6 grupta değerlendirilmiştir. Sinema, tiyatro ve konser etkinliklerine katılma durumu incelendiğinde, en yüksek katılım gösteren suç grubunun cinsel suçlardan hüküm giyenler olduğu, en az katılım gösteren grubun ise hırsızlık suçundan hüküm giyenler olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcılar içinde eğitim seviyesi arttıkça dizilere ve reality showlara gösterilen ilginin azaldığı, filmlere gösterilen ilginin arttığı gözlenmiştir. Haberlere her eğitim seviyesinde yüksek ilgi gösterilmektedir.

Cinayetten hüküm alan katılımcılar dizi, haber ve belgesel yapımlarına yüksek derecede ilgi gösterirken en düşük ilgiyi Reality Show'lara göstermektedir. Hırsızlıktan hüküm alan katılımcılar en yüksek oranda haberleri ve belgesel yapımları izlemeyi tercih ederken filmlere ve reality show'lara düşük seviyede ilgi gösterdikleri görülmüştür. Uyuşturucudan hüküm alan katılımcılar haberlere yüksek oranda ilgi gösterirken tartışma programlarına oldukça düşük oranda ilgi göstermektedir. Cinsel suçlardan hüküm alan katılımcılar, haberlere ve belgesellere yüksek oranda ilgi gösterirken reality Showlara çok düşük oranda ilgi göstermektedir.

Yaralama suçundan hüküm alan katılımcılar en yüksek oranda haberleri izlerken reality Showlara oldukça az ilgi göstermiştir. Dolandırıcılık suçlarından hüküm alan katılımcılar haberlere ve belgesellere yüksek oranda ilgi gösterirken reality Showlara düşük ilgi göstermektedir. Televizyon diziler yaralama ve dolandırıcılık suçları hariç diğer 4 suç grubunun tamamında yüksek oranda tespit edilmiştir. Filmler, Cinayet ve Cinsel suçlarda yüksekken spor dolandırıcılık hariç tüm suç gruplarında ortalama seviyede bir ilgi gözlenmiştir.

Reality Showlar tüm gruplarda ortalamanın altındadır. Ancak en düşük ilgiyi cinsel suçlardan hüküm alan katılımcılar göstermektedir. Haberler tüm suç gruplarında yüksek ilgi görmektedir. Tartışma programları tüm gruplarda ortalama ve altındadır. Belgesel programlarının ise yine tüm suç gruplarında yüksek oranda ilgi gördüğü gözlenmiştir.

Çalışmanın sonucunda hükümlülük süresi devam eden mahkumların televizyon izleme alışkanlıkları ve izledikleri hakkında yaptıkları yorumlar analiz edildiğinde aradıkları başlıca doyumların, kaçış, arınma, özenme, kendi yaşamından izler arama, günceli yakalama ve öğrenme, kişisel tatmin, ahlaki ve dini doyumlar olduğu tespit edilmiştir.

İmkânlar ve kısıtlılıklar dâhilinde sayıca küçük bir grup ile görüşülmüş ve bu görüşmeler sadece Ankara Sincan Ceza ve İnfaz Kurumlarında kalmakta olan mahkûmlar ile sınırlı tutulmuştur. Bu çerçevede de betimsel sonuçlar elde edilmiştir. Gelecekte bu alanda yapılacak çalışmalarda örneklem büyüklüğü ve çeşitliliği artırılarak genel sonuçlar çıkarılabilir.

Davranışları ve alışkanlıkları ölçmenin yollarından biri olan katılmalı gözlem bu konu özelinde de daha ayrıntılı sonuçlar çıkarılmasında yardımcı olacaktır.

Gelecekte yapılacak çalışmalarda buna dair izinler alınabilmesi mümkün olursa bu çalışma da geliştirilebilir.

Bunun yanında, bu çalışmada araştırmacı, bir takım psikolojik lme yeterliliklerine de sahip olmadığından, sonuçlar da derinlemesine bilgi sağlamakta yetersiz kalmaktadır. Suç davranışı üzerine çalışıldığı için psikoloji eğitimine sahip kişilerce analize tabii tutulması da faydalı olacaktır.

ÖZET

Mahkûmların Televizyon İzleme Alışkanlıkları: Kullanımlar Ve Doyumlar Yaklaşımı Üzerinden Bir Değerlendirme

Bu çalışmada, ceza infaz kurumlarında mahkûmiyetleri devam eden mahkûmların televizyon izleme alışkanlıkları ölçülmüş ve bu alışkanlıklar ile işledikleri suçlar arasındaki ilişkiye dair yorum getirilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsünde bulunan dört Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hüküm altında bulunan 92 mahkûm oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, bu araştırma için hazırlanan mülakat formu kullanılmıştır. Söz konusu form mahkûmlar ile Ceza İnfaz Kurumu ortamında, yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Katılımcıların televizyon izleme alışkanlıkları, kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı açısından değerlendirilmiş ve izleme alışkanlıklarından kaynaklanan doyumlar açıklanmaya çalışılmıştır. Katılımcıların işledikleri suçlara göre medya kullanım alışkanlıkları arasındaki farklılıklar tespit edilmiştir. İzleme alışkanlıklarıyla işledikleri suç arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya katılan mahkûmların aradıkları doyumların kaçış, arınma, özenme, kendi yaşamlarına benzer yönleri arama, öğrenme ve güncele dair bilgi edinme, kişisel tatmin, ahlaki ve dini doyumlar olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Suç Davranışı, Suçun Öğrenilmesi, Televizyon İzleme Alışkanlıkları, Televizyondan Öğrenme

SUMMARY

Television Watching Habits of Prisoners: An Evaluation Based on Uses and Gratifications Approach

In this study, the television watching habits of the convicts in the penitentiary institutions were measured and an attempt was made to interpret the relationship between these habits and the crimes they committed. The sample of the research consists of 92 convicts who are under sentence in four Closed Penitentiary Institutions in Ankara Sincan Penal Institutions Campus. The interview form prepared for this research was used as a data collection tool in the research. The aforementioned form was applied face-to-face with the prisoners in the prison environment. The television watching habits of the participants were evaluated in terms of uses and gratifications and the gratifications arising from their watching habits were tried to be explained. Differences between the media usage habits of the participants according to the crimes they committed were determined. The relationship between their watching habits and the crime they committed was examined. It has been determined that the gratification sought by the prisoners participating in the research are escape, catharsis, emulation, searching for aspects similar to their own lives, learning and acquiring current information, personal satisfaction, moral and religious gratification.

Keywords: Criminal Behavior, Learning of Crime, Television Watching Habits, Learning from Television

KAYNAKLAR

ATABEK N, (2002). Kamuoyu, Medya ve Demokrasi. Kurgu Dergisi, 223-238

AYDOĞAN F, (2000). Antik çağ'da ve modern dönemde serbest zaman.
Felsefelogos, 199-208.

BALCI Ş, AKAR H, AYHAN B. (2010). Kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı
çerçevesinde seçim dönemlerinde gazete okuma alışkanlıkları ve motivasyonlar:
Konya Örneği, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 51-79

BAYRAM F, (2008). Gazete okurlarının okuma motivasyonları ve doyumları
üzerine bir kullanımlar ve doyumlar araştırması. Anadolu Üniversitesi Sosyal
Bilimler Dergisi. 8(1): 321-336

COPE N, (2003). 'It's no time or high time': Young offenders' experiences of time
and drug use in prison. The Howard Journal., 42 (2): 158-175

ELGER BS, (2009). Prison Life: Television, sports, work, stress and insomnia in a
remand prison. International Journal of Law and Psychiatry. 32: 74-83

ERDOĞAN İ, ALEMDAR K, (2005). Öteki Kuram Kitle İletişim Kuram ve
Araştırmalarının Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi. Ankara: Erk yayınları.

FISKE J, (2013). İletişim Çalışmalarına Giriş. Ankara: Pharmakon Yayınevi (Türkçe
çeviri, Süleyman İrvan)

George D, Mallery M, (2010) SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and
Reference, 17.0 update(10a ed.) Boston:Pearson

GÖKTÜRK N, ÖZGENÇ İ, ÜZÜLMEZ, İ, (2012). Ceza Hukukuna Giriş

GÜÇLÜ B, KÖKMEN MB (2014. Sosyal medya perspektifinde gazete okuma
alışkanlığı,

HENRY S, LANIER, MM, (2001). What is crime? controversies over the nature of crime and what to do about it. Contemporary Sociology

JAMIESON PE, ROMER D, (2014). Violence in popular u.s. prime time tv dramas and the cultivation of fear: a time series analysis. Media and Communication, 31-41

JEWKES Y, (2002). The use of media in constructing identities in the masculine environment of men's prisons. European Journal of Communication, 205-225

KATZ E, BLUMLER JG, GUREVITCH M, Uses and Gratifications Research. Oxford University Press, 37(4): 509-523.

KATZ E, GURETEVICH M, HAAS H (1973). On the use of the mass media for important things. American Sociological Review, 164-181

KAYA, R, (1999) “Medya, Toplum, Siyaset”, Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar, Alfa Yayıncılık, İstanbul, 23-32.

KNIGHT V, (2008). Remote Control: The role of tv in prison. Criminal Justice Matters., 59 (1): 28-29

KOÇER M (2013). Televizyon izleme alışkanlıkları ve motivasyonları: kayseri örneği. E-Journal of New World Sciences Academy., 8 2: 207-225

LAW COMMISSION OF CANADA. What is a crime? Defining Criminal Conduct in Contemporary Society, UBC press, 2007

McQuail D, (1972). The Television Audience : A Revised Perspective.

MENDELSON H, (1964). Listening to the radio. in l. a. dexter & d. m. white (Eds.). People, society and mass communication, 239-248.

MORA N, (2008). Medya Çalışmaları Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim, Alt Kitap,

OLGUNDENİZ SS, BİLİS PÖ, (2020). Türkiye’de Ulusal Yayın Yapan Televizyon Kanallarının Yayın Akışlarının Türsel Bazda Analizi. ODÜ Sosyal Bilimler Dergisi., 10 (1): 164-177

ÖGEL K, ERMAĞAN E, EKE CY, TANER S(2007). Madde deneyen ve denemeyen ergenlerde sosyal aktivitelere katılım: İstanbul örneklemi. Bağımlılık Dergisi, 8: 18-23.

POTTER WJ, (2016) Media literacy, SAGE Publications.

RTÜK, Yayınlarda program türleri, kod, tanım ve sınıflamaları, 2014

RUGGIERO T, (2000). Uses and gratifications theory in the 21st century. Mass Communication & Society, 3-37

SHOEMAKER PJ, EICHOLZ M, KİM E, WRİGLEY B, (2001). Individual and routine forces in gatekeeping. Journalism & Mass Communication Quarterly, 78(2): 233-246.

Televizyon Yayınlarında Şiddet Araştırması, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, 2020

TOWERS WM, (1985) Weekdays and sunday readership seen through uses and gratifications. Newspaper Research Journal, 6(3): 20-32

VANDEBOSCH H, (2000). Research Note: A Captive Audience?. European Journal of Communication, 529-544

WAYNE M, What is crime? Contrasting definitions and perspectives

ZHANG X, DONG D (2008). Ways of identifying the opinion leaders in virtual communities. international journal of business and management, 21-27.

EKLER

Ek-1: Aydınlatılmış Onam Formu

Aydınlatılmış Onam Formu

Sayın gönüllü, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kriminalistik Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak planlanmış olan yukarıda adı yazılı araştırmaya katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

Bu çalışmanın amacı mahkûmların kitle iletişim araçlarını kullanım alışkanlıklarını belirleyerek bu alışkanlıkların suç ile ilişkisini ortaya koymaktır. Katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Görüşme Cezaevinin sağladığı bir odada gerçekleştirilecektir. Görüşme sırasında odada araştırmacı, katılımcı ve Cezaevinin sağladığı gözlemci veya gözlemciler bulunacaktır. Çalışma araştırmacının yönelteceği sorulara yanıtlar verilmesi şeklinde gerçekleştirilecektir. Araştırmacı bu görüşmede dinleyici konumundadır. Görüşme kesin bir ortamda, herhangi bir baskı olmaksızın yapılacaktır. Bu araştırmaya 100 civarı gönüllü katılacaktır. Bu görüşme yaklaşık 20 dakika sürecektir. Bu çalışmada gönüllünün karşılaşılabileceği bir risk söz konusu değildir. Gönüllü, araştırmanın herhangi bir anında görüşmeden ayrılabilir.

Bu araştırmada yer almak tümüyle sizin isteğinize bağlıdır. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da başladıktan sonra yarıda bırakabilirsiniz. Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır. Bu araştırmanın sonunda katılımcıya herhangi bir ücret ödenmeyecek veya katılımcıdan bir ücret talep edilmeyecektir.

Yukarıda yer alan ve araştırmaya başlanmadan önce gönüllülere verilmesi gereken bilgileri içeren metni okudum (ya da sözlü olarak dinledim). Eksik kaldığımı düşündüğüm konularda sorularımı araştırmacılara sordum ve doyurucu yanıtlar aldım. Yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunulan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anladığım kanısındayım. Çalışmaya katılmayı isteyip istemediğim konusunda karar vermem için yeterince zaman tanındı. Bu koşullar altında, araştırma kapsamında elde edilen şahsıma ait bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını,

gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim.

Katılımcının Adı/Soyadı

Araştırmacının

Adı/Soyadı

İmzası

İmzası

XXXXXX

Ek-2: Mülakat Formu

Mahkumların Televizyon İzleme Alışkanlıkları: Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Üzerinden Bir Değerlendirme Başlıklı Yüksek Lisans Tezi Araştırma Soruları

Araştırma Soruları

► Genel sorular

Yaş			
Cinsiyet	Erkek	Kadın	
En son mezun olduğunuz Okul Seviyesi			
Nerelisiniz?			
Hangi suçtan hüküm aldınız?			
Ne kadar ceza aldınız?			
Daha önce başka bir suçtan hüküm giydiniz mi?			
Cezaevinde toplam ne kadar yattınız?			
Çocukluk ve Gençlik Dönemlerinizi Nerede Geçirdiniz?			
	Sağ	Vefat	
Anne			
Baba			
Medeni Hali	Evli	Bekar	Boşanmış

A. Mahkûmiyet Öncesine Dair Sorular

a. Çocukluk ve Gençlik Dönemi

1. Yetiştığınız yere(aile evi, yurt, yatılı okul vs.) gazete gelir miydi?
2. Hiç internet kullandınız mı? Kullandı iseniz internet ile kaç yaşında tanıştınız?
3. Radyo dinler miydiniz?
4. Aşağıdaki etkinliklere ne sıklıkla katılırsınız?

	Hiç gitmedim	Bir kez gittim.	Birkaç sefer gittim.	Sık Sık Giderim.
Sinema				
Tiyatro				
Konser				

5. Yetiştığınız yerde televizyon var mıydı?
6. Çocukluk döneminizde okul dışı zamanlarınızda genellikle ne yapardınız?
7. Çocukluk döneminde neler izlerdiniz?
8. Bu dizileri ve filmlerin konusunu bana kendi cümlelerinizle anlatır mısınız?
9. Bu yapımlardan hangi sahneler aklınızda?
10. Çocukluk yıllarında kendinizi özdeşleştirdiğiniz bir sinema veya TV karakteri var mıydı?
11. Çocukluk dönemleriniz okulunuza hiç tiyatro grubu benzeri bir organizasyon geldi mi? Böyle bir anınız varsa anlatır mısınız?
12. Sizin izlemediğiniz fakat çevrenizden size anlatılan izlemeyi istediğiniz dizi, film vs. var mı?
13. İzledikleriniz hakkında arkadaşlarınızla neler konuşurdunuz?
14. Çevrende çok baskın olarak izlenen hakkında herkesin konuştuğu yayınlar(dizi, film vs) olur muydu?
15. Bir Toplulukla birlikte izlediğinde tepkiler nasıl olurdu.

b. Gençlik sonrası dönem

1. Cezaevine girmeden önce ne iş yapıyordunuz?
2. Eğer bir işle meşgul değil idiyse gün içinde neler yapardınız?
3. Günün kaç saatlik bölümünü evde geçiriyordunuz?
4. Günde kaç saat televizyon izliyordunuz.
5. Hangi saat aralıklarında televizyon karşısında oluyordunuz?

6. Düzenli olarak hangi programları izlerdiniz?
7. Çalıştığınız işte televizyonu takip etme imkânınız var mıydı?
8. Aşağıdaki Tabloda Bulunan Program Türlerini ne sıklıkla izlerdiniz?

	Hiç izlemem	Denk Geldikçe izlerim	Ara sıra izlerim	Sık sık izlerim	Sürekli takipçisiyim
Dizi					
Film					
Spor Müsabakaları					
Reality Showlar					
Haberler					
Tartışma programları					
Belgesel					

9. Düzenli olarak hangi dizileri izlerdiniz?
10. İzlemekten keyif aldığınız film türleri nelerdir? Bana izlediğiniz bir filmi anlatır mısınız?
11. Gündüz kuşağında yayınlanan kayıpların arandığı, çeşitli suç olaylarının konuşulduğu programlar hakkında ne düşünüyorsunuz?
12. Bu programlardaki olaylardan hangileri aklında?
13. İzlediğin haberlerden özellikle hangileri aklında?
14. Hangi takımı tutuyorsunuz?
15. Özellikle aklınızda kalan bir futbol maçı var mı?
16. En sevdiğiniz futbolcu hangisi? Neden sevdiğinizi anlatır mısınız?

B. Hapishane Ortamına Dair Sorular

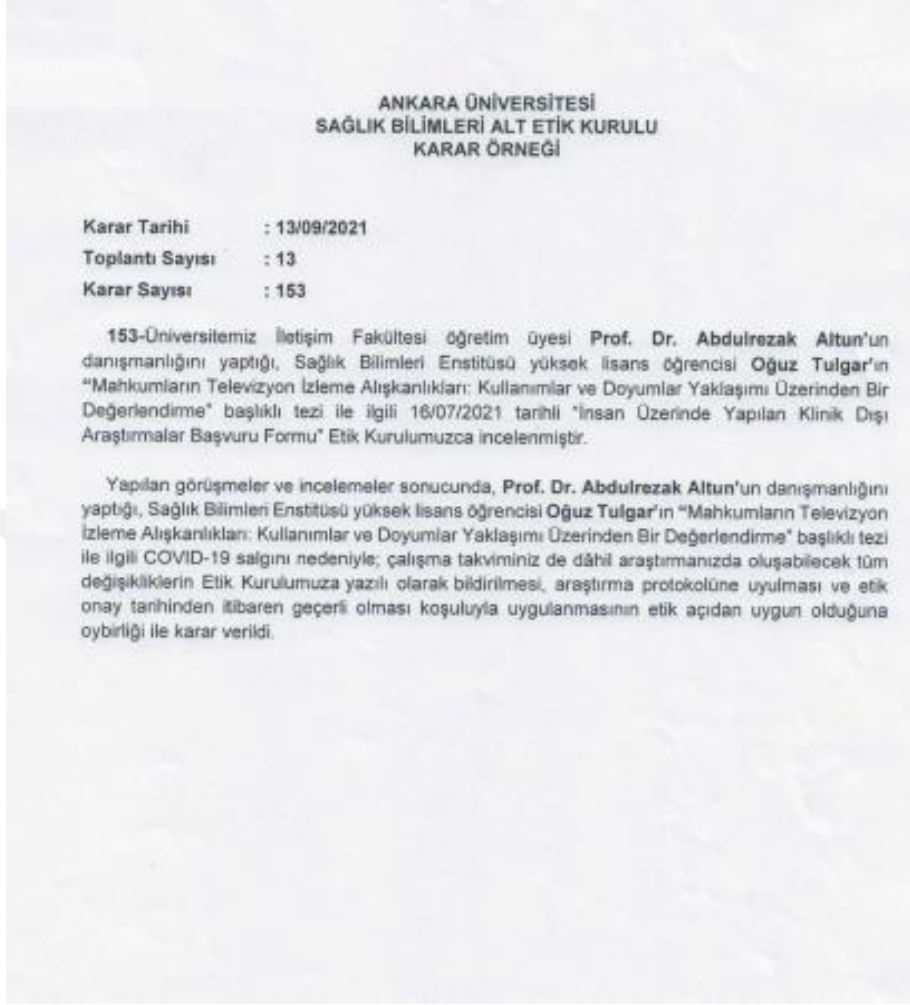
1. Koğuştaki mi kalıyorsunuz yoksa tekli odada mı?

2. Kaç kişi bir aradasınız?
3. İçeride medya gazete, televizyon, radyo gibi kitle iletişim araçlarına erişme şansı var mı?
4. Televizyon var mı?
5. Hangi kanallar var?
6. Hangi kanalın izleneceğine kim karar veriyor?
7. Hangi saatler arasında TV izlemenize izin veriliyor, bununla ilgili bir düzenleme sınırlama var mı?
8. Genellikle ne izleniyor?
9. Düzenli olarak hangi diziler takip ediliyor?
10. Bu günlerde hangi diziler izleniyor?
11. Bana biraz bu dizilerden bahseder misin?
12. Özellikle hangi karakterler dikkatini çekiyor?
13. Kendini zdeşleştirdiğin ben de sivildeyken aynı böyleydim dediğin karakter var mı?
14. Hep beraber herkesin pr dikkat izlediği yayınlar oluyor mu?
15. İçeride hiç futbol maçı izleniyor mu?
16. Akşam yayınlanan diziler ve haber programları dışında gündüz saatlerinde ne izleniyor?
17. Gündüz programlarındaki (reality Showlarda) zellikle dikkatini çeken ne?
18. İzlediklerin arasından hatırladığın bir olayı anlatır mısın?
19. Kendi yaşamınla kıyasladığında neleri ortak ya da neleri farklı görüyorsun?
20. İlerinde kişinin ceza almasını gerektiğini düşündüren olaylar neler?
21. Haberler izleniyor mu?
22. Hangi kanalın haber bülteni tercih ediliyor?

23. Haberlerde suçun ile benzer olayları izlediğinde neler düşünüyorsun?
24. Daha önce hiçbir iletişim aracına (tv gazete vs) izin verilmeyen koşullarda veya tekli odada kaldınız mı?
25. Eğer kaldıysan buralarda zamanı nasıl geçiriyordun?

Ek-3: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurul Başkanlığı Kararı

Ek-4: T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Kararları

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-31738214-203.02-618/107135
Konu : Araştırma Talebi

18.10.2021

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : Oğuz TULGAR'ın 22.09.2021 tarihli dilekçesi.

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kriminalistik Anabilim Dalında tezli yüksek lisans öğrencisi olan Oğuz TULGAR'ın "Mahkûmların Televizyon İzleme Alışkanlıkları: Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Üzerinden Bir Değerlendirme" konulu yüksek lisans tezini Ankara'da bulunan ceza infaz kurumlarında yapma talebini içerir ilgi dilekçe incelendi.

Söz konusu araştırma talebi; Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu , Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Sincan Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında, Mayıs 2020 tarihine kadar, COVID-19 salgınına ilişkin Sağlık Bakanlığı ve Bilim Kurulunun önerileri doğrultusunda gerekli önlemlerin alınması, çocuğun yüksek yararı ve özel hayatın gizliliği ilkesine dikkat edilmesi, kurumun belirleyeceği gün ve saatlerde, çalışmaya katılacak hükümlülerin bilgilendirilmesi ve bilgilendirme onam formu doldurulması, araştırma konusuyla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, kurum psiko-sosyal yardım servisi ile eğitim ve öğretim servisi görevlileri gözetiminde ve kurum görevlileri nezaretinde gerçekleştirilmesi, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin, araştırmayı yapacak kişi tarafından Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi, araştırma sonucunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün izni olmaksızın yayınlanmaması ve araştırmanın bizzat araştırmacı tarafından, ekte belirtilen ölçüklerin kullanılması koşullarıyla uygun görülmüştür.

Bilgi ve gereği ile ilgililere bu doğrultuda bilgi verilmesini ve çalışmayı yapacak kişiye gerekli kolaylığın sağlanmasını rica ederim.

Namık Kemal VAROL
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-31738214-203.02-755/130142
Konu : Oğuz TULGAR'ın Araştırma Talebi

16.12.2021

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : (a) 18.10.2021 tarihli ve E-31738214-203.02-618/107135 sayılı yazımız.
(b) Oğuz TULGAR'ın 14.12.2021 tarihli dilekçesi.

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kriminalistik Anabilim Dalında tezli yüksek lisans öğrencisi olan Oğuz TULGAR'ın "Mahkûmların Televizyon İzleme Alışkanlıkları: Kullanımlar ve Doyunlar Yaklaşımı Üzerinden Bir Değerlendirme" konulu yüksek lisans tezini örneklem yetersizliği nedeni ile Sincan 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda da yapma talebini içerir ilgi (b) tarihli dilekçe incelendi.

İlgi (a) sayılı yazımız ile izin verilmiş olan araştırmanın Sincan 2 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 31.05.2022 tarihine kadar, COVID-19 salgınına ilişkin Sağlık Bakanlığı ve Bilim Kurulunun önerileri doğrultusunda gerekli önlemlerin alınması, kurumun belirleyeceği gün ve saatlerde, çalışmaya katılacak hükümlülerin bilgilendirilmesi ve bilgilendirme onam formu doldurulması, araştırma konusuyla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, kurum psiko-sosyal yardım servisi ile eğitim ve öğretim servisi görevlileri gözetiminde ve kurum görevlileri nezaretinde gerçekleştirilmesi, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin, araştırmayı yapacak kişi tarafından Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi, araştırma sonucunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün izni olmaksızın yayınlanmaması ve araştırmanın bizzat araştırmacı tarafından, ekte belirtilen ölçeklerin kullanılması koşullarıyla uygun görülmüştür.

Bilgi ve gereği ile ilgililere bu doğrultuda bilgi verilmesini ve çalışmayı yapacak kişiye gerekli kolaylığın sağlanmasını rica ederim.

Namık Kemal VAROL
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

ÖZGEÇMİŞ

I- Bireysel Bilgiler

Adı :

Soyadı :

Doğum yeri ve tarihi :

Uyruğu :

Medeni durumu :

Askerlik durumu :

İletişim adresi ve telefonu :

II- Eğitimi:

-
-
-
-

Yabancı dili :

III- Ünvanları (tarih sırasına göre eskiden-yeniye doğru)

IV- Mesleki Deneyimi

V- Üye Olduğu Bilimsel Kuruluşlar

VI- Bilimsel İlgi Alanları

Yayınları: (ulusal ya da uluslararası makale, bildiri, poster,
kitap ya da kitap bölümü vb.)

VII- Bilimsel Etkinlikleri

Aldığı burslar

Ödüller

Projeleri

Verdiği konferans ya da seminerler

Katıldığı paneller (panelist olarak)

VIII- Diğer Bilgiler

Eğitim programı haricinde aldığı kurslar ve

Katıldığı eğitim seminerleri

Organizasyonunda katkıda bulunduğu bilimsel toplantılar

Diğer üyelikleri

